

POHO

Upravičeno

zahtevamo

svobodo tiskal

Letna naročnina znaša Din 40.—. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Masarykova 14/II. Račun pri Poštni hran. 16.160. Rokopisov ne vračamo. Telefon 21-09.

Leto VI.

Ljubljana, dne 7. avgusta 1937.

Št. 31.

Po starih kolesnicah

Kdor je doživel tu pri nas »preko« predvojne čase, pa gleda z odprtimi očmi na današnje razmere, se ne more ubraniti, da se zgodovina ponavlja in da zapadajo gotovi ljudje vedno v svoje stare napake. Njih miselnost je tako globoko zasidrana v starih kolesnicah, da ne morejo iz njih, čeprav je svetovna vojna s sledečim Osvoboženjem prinesla tudi nal svobodo v lastni nacionalni državi in prekrila te stare kolesnice s potoki krvi in nebroj trupli padlih junakov in do smrti izmučenih žrtev.

Svetovna vojna je zalotila nas, jugoslovenske podanike črnožolte apostolske monarhije v dobi, ko se je hotelo rešiti Avstrijo potom trializma. Naš katoliški tisk je bil ves navdušen nad to idejo in je zastopal z vso svojo besnostjo in zagrizenostjo stališče, katero je preciziral dr. Aleš Ušeničnik z besedami: »Naše nacionalistično gibanje, če naj bo pravno, resno in smotno, se mora udejstvovati le v mejah prava in v mejah pravih kulturnih ciljev. Meje prava so v političnem oziru meje habsburške monarhije. Meje pravih kulturnih ciljev so pa načela krščanske etike in principi katoliške kulture. Le v teh mejah se moremo katoliški Slovenci in Hrvati zavzemati tudi za jugoslovansko državo.«

Katoliški tisk je poudarjal zahtevo po »Veliki Avstriji«, proslavljal Franca Ferdinanda kot predstavnika te bodoče Velike Avstrije in pisal, da je padel kot žrtev hudodelske — jugoslovenske roke, ker je hotel srečne in zadovoljne Jugoslovane v avstrijskem cesarstvu. Ideja trializma je tvorila za to gospodo višek sreče, dosegljive za Slovence in Hrvate, ideja jugoslovenskega ujedinjenja na ruševinah bivše monarhije pa višek nesreče, ki bi mogla zadeti katoliške Slovence in katoliške Hrvate, ki moreje imeti svoje kulturno središče le v katoliški Avstriji. Mi moramo delati v okviru habsburško-lorenskega cesarstva za veliko katoliško hrvaško-slovensko domovino. Na delo za naš narod, za hrvaško-slovenski narod!»

Ideja trojstva, izražena v načrtu trialistične preureditve Avstrije, je propadla, ker se je pokazalo, da se iz starih, trhljih stavb ne dajo delati nove, pa se naj jih še tako pleska in naj bodo novo pleskane barve še tako kričeče. Pokazalo se je pa tudi, da morejo nove, velike ideje iziti le iz mladine, ki ni vezana po svoji lastni prošlosti in raznih atavističnih nazorih, marveč svobodna in vsled tega sposobna stremeti k najvišjim ciljem, pa naj izgledajo ti na prvi pogled, zlasti za starejšo generacijo, še tako nedosegljivi. V polni posesti svojih življenjskih sil je naša takratna mladina takoj začutila mlrliški vonj, ki ga je izpuhtevala takratna monarhija, katerega pa niso mogli začutiti stari, tega vonja že vajeni »voditelji« naroda. Mladina je takoj opazila »stare krune novi sja«, ki je prihajal iz Beograda izza leta 1903., ta sijaj jo je privlačil in jo priklenil na revolucionarno misel samostojne jugoslovenske države na ruševinah Avstrije.

Tudi danes straši po širnih poljanah svobodne, žal pa svobode še ne dovolj vajene Jugoslavije miselnost, ki ima svoj koren v stari trialistični ideji, pa je našla vsled spremenjenih razmer, zlasti vsled propada bivše monarhije, spremenjenega izraza v ideji narodnega trojstva Srbov, Hrvatov in Slovencev. Kolikor je še živih onih, ki so se navduševali za trializem, so danes brez izjeme pristajali nauka o »trojstvu narodov« v mejah kraljevine Jugoslavije. Tem starih mumijam, ki nosijo še danes na sebi mlrliški smrad, ki so se ga navzeli od nekdanje Avstrije, so se pridružili drugi, ne samo stari, marveč tudi nekateri mladi. Vsi ti skupaj tvorijo ono vojsko, ki bije tako obupno borbo proti jugoslovenski misli, proti jugoslovenskemu unitarizmu!

To je samo dober znak za ta jugoslovenski unitarizem, najboljši dokaz za njegovo upravičenost in izključno pravilnost. Čim manj starih, senilnih rok se ga dotika, čim manj je pod njegovo zastavo one mladine, ki ne more upreti svojih oči na svoje domače kraje in v svoje domače razmere, marveč hoče vsled svoje resnične izkoreninjenosti služiti navodilom rdečih in črne internacionale, tem čistejša bo ostala in tem jačja bo postala ta naša jugoslovenska misel. Bili so časi, ko je bila ta naša jugoslovenska misel moderna, ko so jo pod pritiskom razmer in iz gole spekulacije poudarjali na zunaj celo ljudje, ki danes pljujejo na njo in jo označujejo kot perverzno! Nikdar ni utrpela ta jugoslovenska misel to-

Naše zastave

(Konec)

Regent Aleksander in hrvaška zastava

Slednjič je prišel čas, ko so postale tudi avstrijske in ogrske oblasti naklonjene hrvaški zastavi. To se je zgodilo v času svetovne vojne, ko so hoteli z njo navdušiti hrvaške vojake v borbi za avstro-ogrske interese. Čeprav se je prelilo pod to zastavo v svetovni vojni toliko bratske krvi, jo je vendar spoštoval in ljubil takratni srbski prestolonaslednik Regent Aleksander. V težkem trenutku je zaščitil njeno čast.

Ko je bil Beograd leta 1914. prvič zaseden, je izvesila Avstrija na Kraljevem dvoru dve zastavi. veliko madžarsko in manjšo hrvaško. Velika zastava je pomenila moč, silo, osvajanje, kajti od tega trenutka je dobil Beograd madžarsko ime »Nandor Fehervar«. Druga, hrvaška zastava pa naj bi izzivala mržnjo med Srbi in Hrvati po starem principu Dunaja in Pešte: Divide et impera.

Vetna pravica je pomagala Srbom in Beograd je postal prost. Ko so se še vršili boji na obalah Save in Donave, je že prišel stari Kralj v osvobodeno prestolico in šel najprej v cerkev. Zazvonili so zvonovi in s svojo veličastno himno, spremljano po grmenju topov, pozdravili Kralja Petra. Čim so Beograščani videli, da se sovražnik umika, so odstranili madžarsko zastavo. Ko je prišel Kralj pred zapadna vrata Saborne cerkve, se je nahajala ta zastava razprostrta pred njim na zemlji. Za svojim očetom je prišel tudi prestolonaslednik Aleksander. Na dvoru se je vila še vedno hrvaška zastava. Razburjeni narod jo je hotel odstraniti.

»Stojte!« je zaklical Aleksander. »Odstranite jo, toda hočem, da jo izročite meni. Naši sovražniki žele, da bi bila ta zastava zasramovana. Nahaja se v mojih rokah in jaz ščitim sedaj njeno čast.«

Jugoslovenska državna zastava

Pri ustvarjanju skupne države smo vnesli v skupno hišo vse svoje premoženje: hrvaško, srbsko in slovensko. Vnesli smo tudi tri plemenske zastave, ter je bilo treba storiti novo državno zastavo, po kateri bi nas spoznali tuji narodi in tuje države in ki bi bila znak narodnega in državnega edinstva. Takratna srbska vlada (skupna še ni bila sestavljena) in Narodno veče v Zagrebu sta poverila ta posel dr. Josipu Smodlaku in prof. Ljubomiru Jovanoviću, takratnemu ministru notranjih del, bokeljskemu rojaku.

Že koncem leta 1912, ko je prodrla srbska vojska na Jadransko morje in zasedla Drač, je predlagal dr. Smodlaka v Beogradu ministrskemu predsedniku Pašiću, da naj vzame hrvaško trobojnico kot srbsko pomorsko zastavo. Pašiću je bil Smodlakin predlog simpatičen, do uresničenja tega predloga pa ni prišlo, ker je morala Srbija zapustiti Albansko obal in morje. Cesar ni mogel doseči takrat, to je dosegel dr. Smodlaka v osvobodjeni in ujedinjeni državi. Na prvem sestanku z Ljubom Jovanovićem je predlagal, da se naj preokrenjena hrvaška zastava uvede kot nova državna zastava. Jovanović je sprejel ta predlog, saj je bil zgodovinsko upravičen, kajti prvi dve naši trobojnici, hrvaška in srbska, sta imeli belo v sredini. Vlada in Narodno veče sta sprejela to zastavo, Regent jo je odobril ter je dobila Jugoslavija novo jugoslovensko zastavo že v prvi polovici decembra 1918. leta. Ta zastava z jugoslovenskim grbom je dobila tudi formalno sankcijo v prvi vidovdanski ustavi, nato pa tudi v novi ustavi od 3. IX. 1931.

liko škode, nikdar ni bila toliko kompromitirana v očeh jugoslovenskega naroda kot ravno takrat, ko so jo skrunili in mazali podli hinavei in spekulantje s tem, da so jo hvalisali s svojimi umazanimi jeziki in mazali s svojimi verižniškimi rokami.

Ideja trializma je prišla prepozno, ker je bila le plod smrtno borbe, v kateri se je takrat že nahajala apostolska monarhija. Ideja trojstva pa je le nezakonsko dete tega ponesrečenega trializma ter nosi v sebi že od svojega rojstva dalje kal smrti. Pri živem telesu izpuhteva iz nje smrad mlrliča. Ni čuda, isti smrad so nosili v sebi njeni očetje, ko so jo pohodili, isti smrad je izžarevala iz sebe njena mati — trialistična misel!

Dr. Smodlaka navaja v svojem članku »Prva jugoslovenska zastava« (Novo Doba 1935), da sta bili izmešeni glede nove državne zastave tudi dve drugačni mišljenji: mišljenje dr. Korošca in socialističnega voditelja Korača. Dr. Korošec je izrazil mišljenje, da naj bi ostala srbska zastava tudi zastava nove skupne države, ker je gledal v srbski zastavi preokrenjeno slovensko zastavo. Korač pa je predložil načrt, ki odgovarja po svoji obliki današnji češkoslovaški zastavi, le klin bi bil v naši zastavi bel, ter da bi bila zgoraj rdeča in spodaj modra barva. Doktor Smodlaka pravi, da Srbi njegovemu in Jovanovićevemu predlogu sploh niso ugovarjali.

Torej — po zamisli in predlogu naših ljudi iz Primorja je bila dana naši državi jugoslovenska zastava. Na zahtevo Hrvatov iz Primorja je dobila naša država jugoslovensko ime. Ko se je sestavljala prva ustava, je sprejel občinski svet v Splitu soglasno resolucijo, s katero je naprosil občine v Srbiji, naj upoštevajo tudi one željo bratov na Jadrano glede jugoslovenskega imena države. Isti čas je postavilo veliko javno zborovanje v Dubrovniku soglasno zahtevo: »Dajte nam jugoslovensko ime!« In tako je bilo po vsej Dalmaciji.

Prihovski dogodek

V svojem poročilu o sodni razpravi, ki se je vršila pred Okrožnim sodiščem v Celju, brani naš katoliški tisk »katoliške akademike« ter se je »Slovenec« povzpел do trditve: »Ves svet ve, da naša katoliška mladina še nikoli ni izvršila nobenega političnega zločina, ker hodi v šolo katoliške vernosti, vesti in morale, dočim jugoslovenski integralno-unitaristični nacionalizem odkrito uči nasilje in se ne boji nobenih sredstev v izvajanju tega svojega fašističnega-nacionalističnega programa, za kar imamo v Sloveniji in po vsej državi brezštevilne dokaze, ki so zahtevali celo dolgo vrsto žrtev, kakor je bil pokojni akademik Dolinar.«

Katoliški tisk se pač zopet poslužuje načina, katerega je že navajen in ki ga žigosajo vsled njegove ostudnosti celo lastni pristaji. Napadaj in vlačij v blato vse, kar ne spada v tvoj krog, pa naj bo še tako dobro in pošteno, zagovarjaj in povzdigujo do neba vse, kar trobi v tvoj rog, pa naj bo še tako podlo in ogabno — to je vodilno geslo »katoliškega« tiska. Ne homo navajali dokazov, kako so »katoliški« akademiki nastopili z gorjaci in jajci že 5. VI. t.l. zvečer pred ljubljanskim kolodvorom in pozneje na Kongresnem trgu, ne homo navajali dokazov, kako se je »mnogota« katoliških akademikov dogovorila, da gre razbijat v Maribor, Konjice in Celje ter izvrševati zločinska dejanja, ne homo tudi navajali dokazov za splošno znano dejstvo, da je ta »katoliška mnogota« tako zločinska dejanja tudi v resnici izvršila. Da jih ni moglo obravnavati Okrožno sodišče v Celju, temu ni krivo sodišče, temu je krivo samo dejstvo, da so se ta zločinska dejanja izvršila izven območja celjskega sodišča.

Navajamo poročilo, ki ga je objavil »Delavski list« v svoji številki od 1. VIII. t.l. pod naslovom »Kako je bilo z demonstracijami proti Živkoviću«. Ta list pripisuje seveda glavno zaslugo za vse te dogodke sebi, torej marksistom ter nadaljuje:

»Potrebno je pa tudi, da kakor to delajo francoski, nemški, španski in drugi delavci, povabimo v boj proti fašizmu vse one, ki so tudi proti fašizmu. Zato smo agitirali tudi med ljubljanskimi katoliškimi študenti, obrtniki in okoliškimi kmeti, ki si ravno tako želijo demokracije kot mi in sovražijo Živkovićevo diktaturo kot mi. Celu njihovo vodstvo je treba povabiti v skupen boj. Če je pripravljeno nastopiti složno z delavstvom proti fašizmu, je to velik uspeh, če bo pa slogo motilo in hotelo razbiti enotnost ljudstva, hodo pa tudi ljudje to počasi spregledali... Tako smo ljubljanski delavci mislili in tako delali. Ko so »Slovenčevci« videli, da se pripravlja nastop proti Živkoviću, so mo-

Tem željam in željam celokupne države je ustregel Kralj Aleksander, ko je dal naši državi novo ime: Kraljevina Jugoslavija. To se je zgodilo deset let po sprejetju vidovdanske ustave, ki je dala naši državi ime: Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Kot je Veliki Kralj dal naši državi skupno jugoslovensko ime, tako je tudi spojil vse tri plemenske zastave v eno skupno jugoslovensko zastavo. Stare srbske zastave je izročil v hrambo Oplenškemu svetišču, da so mogle napraviti prostor novi zastavi kot simbolu bodočnosti ujedinjenega Jugoslovenstva.

Da zaključimo. Jugoslovenska državna zastava ni samo srbska. Kolikor je srbska, toliko je tudi hrvaška in slovenska. Jugoslovensko zastavo sta predložila dva Dalmatinca: dr. Smodlaka Josip in prof. Ljuba Jovanović. V interesu bratstva, državnega in narodnega edinstva sta bili brisani iz mednarodnega registra dve ponosni, slavni in svobodni srbski državi: Kraljevina Srbija in Kraljevina Črna gora. Na ljubo veliki ideji jugoslovenstva je bila zvita nepremagljiva in nikdar oskrnjena srbska zastava, ki je bila enakovredna zastavam vseh drugih neodvisnih držav.

Stare zastave so nam svetinje prošlosti, nova državna zastava pa je svetinja bodočnosti. Z njo sta bili pokriti trupli Kralja Petra I. Velikega Osvoboditelja in Viteškega Kralja Ujedinitelja.

Stjepan Roca

rati sami sodelovati in agitirati, da je prišlo čim več ljudstva k diktatorjevemu sprejemu. Morali so torej pognati množico v akcijo proti fašizmu.«

Ta marksistični list nato opisuje, da delavstvo žal ni bilo enotno in »zato uspeh ni bil takšen, kot bi moral biti« toda: »Pokazal pa je skupen nastop tudi mnogim katoličanom, da se z delavstvom lahko gre v skupen boj, da je delavstvo v boju fair in disciplinirano, pa vendar odločno. Tako sta se na Miklošičevi cesti že jasno pokazali dve skupini med katoliškimi akademiki: ena, ki je bila za sodelovanje in branila delavce in druga, manjša, ki je divjala proti skupnemu nastopu.«

Tako pripoveduje javno gospodi okoli »Slovenca« njihov rdeči zaveznik in zavezniki se med seboj prav gotovo poznajo. Nič zato, če se marksisti nekoliko preveč napihujejo in si prilaščajo večji del zasluge, ki pripada brez dvoma »anonimnemu vodstvu« in katoliški misli, važna je njihova ugotovitev, da je sodelovalo »vodstvo katoliških študentov«, da so sodelovali in agitirali »Slovenčevci« in da sta se tvorili že 5. VI. t.l. zvečer na Miklošičevi cesti dve skupini med katoliškimi akademiki, od katerih je bila večja za izvajanje terorja po ljubljanskih ulicah skupaj z marksisti, dočim je zahtevala manjša samostojen nastop katoliške mladine. In ta »samostojni nastop katoliške mladine« se je potem izvršil s pomočjo dveh avtobusov, v katerih so šli izključno katoliški akademiki na prijazen »izlet« do Maribora in nato nazaj do Prihove.

Povdarjamo, da članek v »Delavskem listu« ni bil zaplajen in imajo torej »Slovenčevci« ter »katoliški študentje« vso možnost obracunati s svojimi rdečimi prijatelji. Pa ne bodo! Dejstvo je namreč, da so povzročili dogodki o priliki prihoda g. Živkovića v našo banovino razcep tudi v vrstah katoliške mladine. Precej se jih je namreč našlo med njo, ki so odklanjali sodelovanje pri terorističnem nastopu in izvajali konsekvence, ko se jih je hotelo uporabiti na vsak način kot »prigelbando«.

Pravica vedno zmaga. Prepričani smo, da bo tudi v tem primeru, kajti kazenski zakon predpisuje za gotove zločine precej dolgo zastaralno dobo. Predno bo minula zastaralna doba za kazniva dejanja, ki jih je storila ob tej priliki »katoliška mladina, ki hodi v šolo katoliške vernosti, vesti in morale«, bo tudi pravica lahko prišla do sape in spregovorila svojo besedo. Šele potem homo govorili tudi mi.

S I R I T E » P O H O D e !

Krvavi spopadi v Beogradu izzvani vsled nameravanega konkordata z Vatikanom

Prestolica Jugoslavije je doživela v svojih ulicah izredno ostre demonstracije, izzvane vsled načrta Konkordata z Vatikanom, načrta, ki daje katoliški cerkvi predprave na škodo pravoslavne cerkve. Množica se je hotela podati v katedralo in je naletela na kordon orožnikov. Ti so morali uporabiti orožje ter so ranili številne osebe, med njimi nekega pravoslavne škofa.

(»Excelsior« 22. 7. 1937)

Javno vprašanje

gospodu dr. Antonu Korošču, notranjemu ministru kraljevine Jugoslavije.

Dne 19. t. m. se je izvršil pred beograjsko Saborno cerkvijo vsega obžalovanja vreden incident med pravoslavni verniki in oblastnimi organi, pri katerem je bilo več oseb ranjenih, med njimi težko šabački mitropolit Simeon.

Vam, kot ministru notranjih del, mora biti ta dogodek v podrobnosti znan. V zvezi s tem pa je beograjska in za njo vsa srbska javnost dvignila strahotno obtožbo proti Slovincem čez, da ste Vi, g. minister, za ta posel, t. j. preprečitev procesije pravoslavni vernikov za zdravje Nj. svetosti patrijarha Varnave uporabili predvsem, oziroma izključno slovenske orožnike. Na ta način se vali ves strahotni odij za te težke dogodke na Slovence.

Ko so te vesti kljub vsem opreznostnim odredbam prodrle v Slovenijo, so vzbudile vihar ogorčenja. Prepričani smo, da bo najmanj 90 odstotkov tudi vaših lastnih pristašev najodločnejše obsojalo ter z zgražanjem zavrnilo vsako sumničanje s katerekoli strani, da bi bili naši Slovenci orožniki sploh sposobni izvršiti tak posel na način, kot se to danes v srbski javnosti predstavlja. Kljub temu in z

ozirom na našo nacionalno čast smatramo za neobhodno potrebno, da čujemo iz Vaših ust odločno izjavo na vprašanje:

Koliko je resnice na tem, da so pri zgoraj omenjenem incidentu sodelovali izključno, oziroma vsaj večinoma slovenski orožniki, ki so bili baje v ta namen koncentrirani v Beogradu.

Vse Vaše dosedanje delo je šlo izključno na rovaš Vaše politične in osebne reputacije. Obtožbe srbske javnosti pri teh incidentih pa gredo na rovaš naše celokupne slovenske javnosti, katere pa Vi, g. minister, v celoti niste upravičeni zastopati! Vred tega smo tudi prepričani, da hošate na ta naš poziv, s katerim — bodite uverjeni — se strinja ogromna večina slovenske javnosti, v najkrajšem času tudi odgovorili.

Vajeni drakonikih odredb, ki se jih poslužujete vso dobo sedanjega režima pričakujemo, da se v kratkem mnogi izmed nas ne bomo več nahajali na svobodi, kar Vas pa ne obvezuje obveznosti, da daste odgovor vsem Slovincem, ki ga danes od Vas brezpogojno zahtevajo.

Dve besedi:

On je dobro vedel...

Poslovilni govor predsednika sv. arhijerejskega sabora zagrebškega Mitropolita Dositeja Njeg. svetosti patrijarhu Varnavi...

Celokupni naš narod je sprejel z začudenjem vest, da je zbolel ljubljani naš Patrijarh, naš duhovni vodja, Nj. Svetost Varnava. Celokupni naš narod je spremljal s strahom in trepetom potek bolezni in pošiljal tople molitve h Bogu za ozdravljenje našega dobrega, našega svetega Patrijarha. Celokupni naš narod je sprejel z ogromno tugo in neizmerno žalostjo vest, da je izročil On svojo dušo Gospodu Bogu. Celokupni naš narod je prišel, da iskreno prižge voščenko, da se pomoli k Bogu za spas Njegove duše, duše tako častite-

ga in dobrega našega najsvetejšega Patrijarha. To, kar se je zgodilo, je navdalo s tugo ves naš veliki narod in vsi se sprašujemo: Ali je to moralo biti? Toda, volja Vsemogočnega Gospoda Boga je bila, da Ga vzame iz naše sredine. Priklonimo se pred to voljo Božjo in recimo: Naj se zgodi tako!

Rojen na klasičnem jugu, v slavnem Sandžaku, v rodbini častitih Rosićev — Jurij in Krsna.

Njegova roditelja sta bila po svoji čestitosti vsemu okraju vzor. Že iz svojega detinstva je

vedel blagopokojni Varnava, kaj je nasilje, kaj krivica. Na eni strani Turki, na drugi Avstrijci so mu vlivali željo po svobodi, željo po življenju, željo, da bi šel njegov narod po poti sreče in napredka. Vse svoje detinstvo je preživel sredi sovražnikov srbskega naroda in pravoslavja.

Tako je postal že kot otrok ogorčen protivnik krivice, nasilja, laži in inkvizicije. In to ga je spremljalo skozi vse življenje. Pa vendar je bil toliko srečen ter doživel, da je postalo ono, kar je naše, samo naše, doživel je naše nacionalno osvobodjenje in ujedinjenje!

Nimam namena pečati se še dalje z Njegovim življenjem, kajti sedaj je čas molitve. Zbrali smo se, da se pomolimo Bogu, da se spominjamo Njegovih del, ki ne bodo umrla nikdar, svetlih del, ki odpirajo nebeska vrata.

Varnava je bil pozvan že takrat, ko se še ni smelo govoriti, ko se še ni smelo srhovati in razpravljati o pravoslavju. Vidimo Ga kot heroja in junaka v tako izpostavljeni eparhiji veleško-debarski. Vidimo Ga kot nosilca rodoljubja, kot junaka, ki Ga ni mogla nikdar zastrašiti posvetna sila. Šel je vedno naprej ter doživel, da je mogel reči: Svoboden je srbski narod, svobodno je srbsko pravoslavje, svoboden je moj izmučeni, dobri narod.

V svobodni državi Ga vidimo na prestolu stadih velikanov — skopljskega mitropolita. Varnava je bil gospod v pravem smislu besede. Njegov gostoljubni dom je bil odprt vsem, ki so potrebovali utehne, lepe besede, pomoči. Kajti, Njegova Svetost je bil oni, ki nam more biti vedno vzgled s svojim rodoljubjem in očetovstvom. To vrlino Blagopokojnega Varnave je cenil tudi naš Veliki Ujedinitelj, Blagopokojni Kralj Aleksander I.

Vemo, kako je bil vesel Veliki Kralj, ko je bil Varnava izbran za Patrijarha in mu je mogel reči: Dostojen si sin tega velikega naroda. Naš najsvetejši Varnava je bil kot večni propovednik rodoljubja najboljši duhovni voditelj svojega naroda ter dober drug in prijatelj svojih sotrudnikov. Ko je stopil na prestol srbskih patrijarhov, Nj. Svetost Varnava

ni želel, da gospoduje in ni hotel, da se mu klanjamo. Želel je samo to, da služi sveti cerkvi, da služi narodu, kateremu je vedno želel srečo in blagostanje. Poleg tega je bil velik ljubitelj vsake vrste znanja in napredka, vsled česar se je pojavljal v vseh društvih, v katerih se je gojila znanost.

Ker je poznal dobro zgodovino naše cerkve in našega naroda, je vedel, da mora biti pripravljen na Golgoto vsak, ki hoče verno služiti Cerkvi in domovini.

Pričakovali smo vest, da bo ozdravil in da bo ponovno prišel med nas. Pripravljali smo se, da ga tu svečano sprejmemo. Da, da, poznal je On zgodovino naših patrijarhov, poznal je zgodovino svečeniških mučnikov, vedel je tudi to, da so mnogi naši patrijarhi umrli na vešalih ali pa so bili ubiti.

Vedel je tudi to, da je bilo nekoliko naših patrijarhov zastrupljenih. Vse to je On vedel in radi tega je bil pripravljen na najtežje muke, samo da bi bilo dobro nam, Njegovi deci. In rekel mi je takrat, ko je bil teško bolan in sem bil poleg njegove postelje: Preneš bom vse za srečo naroda.

Tudi ti si nesel svoj mučniški križ. Deset dni sem stal poleg Tvoje mučniške postelje! Čul sem Tvoje izpovedi! Vem, kako si prenašal svoje mučniško trpljenje!

Mučnik in trpin naš, molili bomo k Bogu za Tebe! Kadar so zdravniki mislili, da si v zanosu, sem videl, da si molil. Molil si k Bogu za nas vse! Pa Te prosimo, ne zapusti nas niti na onem svetu! Molil si za nas tam na Vračaru, na Tvoji Golgoti, molil za nas tudi tam gori pred Gospodom. Poslavljamo se od Tebe.

Prosimo Te, oprosti nam. Morda smo kdaj grešili. Toda Tvoje srce je preveliko, Tvoja ljubezen ogromna, Tvoja duša polna rodoljuba in oprostil nam boš.

K Vsemogočnemu Bogu, stvarniku neba in zemlje, pa se obračamo s prošnjo, da naj sprejme v nebesko kraljestvo našega mučnika, našega dobrega in najsvetejšega Patrijarha. Daj Mu Gospod večni mir in večni pokoj. Amen!

„Preko mene živega ne bodo prišli v Jugoslavijo sinovi satana!“

Poslovilni govor predsednika Narodne odbrane brata Ilije Ž. Trifunovića

V najtežjem času, ki ga preživlja naša Domovina, ko se zlivajo solze vsega naroda v ogromno morje žolča, ko trgajo kriki in vzdihli naroda ozračje in hite proti nebu, kjer je več pravice, stojim pred mrtvaškim odrom najmočnejšega čuvarja Svetosavskega Pravoslavja in narodnega državotvorca, najslavnejšega Patrijarha srbskega — pred odrom, na katerem leži izmučeno telo nesmrtnega vrhovnega svečenika Varnave, da se poklonim v imenu naroda, organiziranega v nacionalnih, kulturnih, prosvetnih, humanih in ostalih organizacijah, društvih in ustanovah svetniškemu liku Blagopokojnega Patrijarha, ožarjenega kljub zlobi, ki je prekinila Njegovo sveto in nacionalno vzvišeno delo, z blaženstvom odpuščenja in vlivajočega nam nado, da bo stal pred obrazom Gospoda kot nenadkriljiv prošnjak za rešitev naših grešnih duš.

V borbi za svobodo vesti in vere, sredi najtežjih naporov, da očuva naši domovini atribute močne, nacionalno enotne, verske strpne in znanstveno napredne države, je padel orjaški Zastavonoša Svetosavja, zastrupljene duše in zastrupljenega srca vsled zavesti, da sta nizkost in podlost skovali okove svobodi, zanesli v narod verski razdor, pripravili opelo jugoslovenski misli in zamračili z mrakom srednjeveških metod svetlobo sodobne znanosti.

Padel je največji zaščitnik naroda in prijatelj države, da izpolni svojo besedo: »Preko mene živega ne bodo prišli v Jugoslavijo sinovi satana!«

Padel je neumorni propovednik resnice: »Da je brat mio koje vere bio.« Padel je nacionalni in cerkveni velikan, ki je izpovedoval in propovedoval na vsakem svojem koraku Jugoslovenstvo kot nacionalno verovanje vseh Srbov, dobrih Hrvatov in dobrih Slovencev. Padel je najzvestejši in najvdanejši vojak našega mladega Kralja in njegove vzorne Matere. Padel je največji hrast starodavnega Nemanjićevega Rasa. Padel je naš sveti Patrijarh, toda ne po volji Gospoda Boga, marveč po volji sinov satana na zemlji. On, predobri in preblagi nadpastir naš, ki je s svojim blagoslovom in nasvetom odstranjeval strup iz naših duš, je prejel plačilo grenkejšo od strupa na sramoto zgodovine in nesrečne naše države.

Kot je Sin božji umrl, da reši človeka in odkupi njegove grehe na zemlji, tako je padel tudi naš veliki Patrijarh, da bi zaginjal nam in naši domovini dneve, boljše kot so sedanjí težki in žalostni, v katerih oboroženi organi državne oblasti zverinako prepejajo arhierije, ter trgajo, lomijo in skrunijo cerkvene zastave, česar ni delal niti okrutni otomanski zavojevalec.

Navadili smo se že pri nas, da »svako čudo traia samo tri dana«. S tem običajem računajo tudi krivci zla, ki nam je iztrgalo Patrijarha, oskrnilo cerkev in težko ranilo du-

šo naroda. Toda sedaj se bodo zmotili v svojem računu! Kajti »čudo« izgube najboljšega in najmočnejšega našega duhovnega voditelja se je zarezalo tako globoko v okrvavljena srca naroda, da ga bo mogla izbrisati samo Božja pravica in narodna kazen.

Tolikokrat dokazana hrabrost Svetosavskega naroda nam je porok, da bomo mi vsi znali, hoteli in smeli ostati neomajno na liniji Trpina in Mučenika Varnave. Ta linija, začrtana in posvečena z mučniško smrtjo dveh največjih sodobnikov v zgodovini: Kralja Aleksandra Uedinitelja in Blagopokojnega Patrijarha, mora postati zaobljubljena steza naših konstruktivnih in državotvornih stremljenj.

Vsem onim, ki so malodušni, ki se plaše minljive moči nasilnikov in omahujejo, sporoča legendarni Patrijarh po vzoru Sv. Save iz nebeskih višin:

»Nebojte se deco mila
Što vas kinji vrsaka sila
Ništavne su ljudske strasti
kod Božije večne vlasti.«

Poslušajmo ta močni glas ter dvignimo s svojo znano hrabrostjo in odločnostjo v prah vrženo zastavo Svetosavskega državotvorstva, stopimo pod njo v vrste in nadaljujmo z blagoslovom Gospoda Boga in vseh naših svetnikov od Save do Varnave pot, ki jo je nesmrtni naslednik Savin — Varnava tako odločno pokazal.

Ako se bo kdo od vas na tem potu utrudil ali začutil malodušnega, naj pohiti tja, kjer je krvava janičarska roka zapalila ogenj pod Svetimi kostmi prvega Prosvetitelja in Svetnika našega, Rastka Nemanjića, tja na grob Patrijarha - Mučenika! Tu si bo nabral novih sil za borbo proti zlu, ki pritiska naš narod, ruši državo in mir v njej, pljuje na naše svetinje in smeši tradicijo in stremljenje Svetosavskega naroda.

Dvignite glave, sinovi Svetosavski! Uporno in odločno vstrajajte na ideološki liniji Kralja Uedinitelja in Patrijarha Svetitelja. Po vzgledu Patrijarha doprinašajte žrtve, da prebolite bolešt, čeprav se Vam zdi, da se preboleti ne da.

Ko se poslavljamo od izmučenih zemskih ostankov Svetega Patrijarha, prisrežimo, da se bomo vstrajno borili za vresničenje onih idealov, za katere je on žrtvoval celo svoje življenje, da bomo složni in združeni v bratski ljubezni, prisrežimo, da bomo brezmejno vdani Kralju Petru II., poklekimo pred te svete Kosti ter izrazimo s parminutnim molkom vse to, česar se v tej državi povedati ne sme.

Sveti Patrijarh, branilec in dobrotnik naš! Iznesi pred prestol Božji svoje svete molitve za rešitev naše domovine, Kralju Uedinitelju pa povej, da trpe v tej državi največ ravno oni, ki so jo z Njim na čelu napravili veliko in močno.

Iz borbe proti konkordatu

Naša javnost po večini ni imela prilike zasledovati potek borb okoli konkordata niti ni bila informirana o pravem ozadju tega važnega mednarodnega dogovora, vsled česar smatramo za svojo novinarsko dolžnost priobčiti vsaj deloma eno izmed najznačilnejših brošur g. M. Cemovića državnega podsekretarja v p., intimnega sodelavca in prijatelja blagopokojnega kralja Aleksandra I. Ujedinitelja

Brošura se dobi v javni prodaji v Beogradu za ceno 5 Din.

Biti član neke vlade, pa se odrekati odgovornosti za njeno delo, to ni samo iz pravnega stališča nemogoče, temveč je tudi neviteško!

Za široko publiko je potrebno, da predhodno pripomnimo: »Samouprava« je organ vladne stranke in sočasno tudi vlade. To, kar ona govori o konkordatu, govori v imenu JRZ in v imenu kraljevske vlade. Torej tu ne bomo polemizirali z listom »Samouprava«, temveč z vodstvom stranke in kraljevske vlade. Držali se bomo miselnega reda, kot se ga je držala »Samouprava« v članku »Okoli konkordata«.

Vladni organ pravi takoj v začetku svojega članka tole: »Med mnogimi podedovanimi vprašanji, ki so prešla na vlado dr. Stojadinovića ob nastopu vlade, je tudi vprašanje konkordata naše države s Sv. stolico.« Ali je resnica, kar trdi vladni organ? Da takoj odgovorimo: Ne! Hočemo pa takoj onemogočiti vsak ugovor na ta naš odgovor.

Vsak človek, sigurno pa vsak pravnik ve, kaj je dediščina. Podeduje se ono, kar je nekoč obstajalo. Konkordat med Sv. stolico in Jugoslavijo pa ni obstajal, ko je vlada gosp. dr. Milana Stojadinovića prišla na oblast. Obstajali so samo razgovori, ki še niso imeli nikake pravne vrednosti, ki torej niso predstavljali nobene dediščine. Od dobre volje vlade g. dr. M. Stojadinovića je bilo odvisno, ali te razgovore prekine ali pa jih nadaljuje.

Slabo utemeljevanje s strani vladnega organa nam daje možnost, da smo širokogrudni in velikodušni napram protivniku. Priznati hočemo viteško pravno načelo našega naroda: »Konop veže konje i volove, a viteška rijč sokolove«. Priznamo, da je bila dolžnost Stojadinovićeve vlade, da nadaljuje razgovore o konkordatu z Vatikanom, ki jih je začela Jevičkova vladna organa, da opravičuje poli-

tičeva vlada, toda prav nič ni viteškega v politiko Stojadinovićeve vlade s politiko Jevičeve vlade. Treba je namreč vedeti, da je bil g. Stojadinović član Jevičeve vlade.

K pripombam »Samouprave« glede konkordata omenjamo: Brez osebne cenzure predsednika vlade ni mogla zagledati belega dne niti ena besedica! »Samouprava« pa vendar citira besede g. Jeviča o konkordatu iz njegovih govorov v Zagrebu pred nesrečnimi petomajskimi volitvami, ki jih je govoril dne 30. 4. 1935. Jasnó je, da kažejo citirane besede politično zrelost bivšega kabinetnega šefa g. dr. Stojadinovića. Toda naše celokupno javno mnenje ve in pomni iz časopisov in iz radija, da je poleg g. Jeviča stal in za njim govoril glavni steber Jevičeve vlade g. dr. M. Stojadinović!

Biti član neke vlade, pa se odrekati odgovornosti za njeno delo, to ni samo iz pravnega stališča nemogoče, temveč je tudi neviteško. Tu moramo zagovarjati g. dr. Jeviča, ki bo v naši politični zgodovini ostal kot tipičen primer, kako politično nedozoreli ljudje so zavzemali odgovorne položaje v Jugoslaviji. G. Jevič je govoril v Zagrebu v imenu vlade, torej tudi v imenu g. dr. Stojadinovića. In po citatu njegovih besed v »Samoupravi« je dejal: »Bratje, v svoji deklaraciji pred narodnim predstavništvom je kraljevska vlada naglasila, da je njena želja, da čim uspešneje uredi odnose s katoliško cerkvijo z zaključkom konkordata s Sv. stolico.«

Ali ni vsakemu jasno, da je dediščina torej skupna dediščina gg. Jeviča in dr. Stojadinovića!

Pokojni kralj, bi se raje zapletel v najbolj krvavo vojno, kakor pa da bi podpiral dogovor, sličen sedanjemu načrtu konkordata

Lev Tolstoj takole definira srečo: »Človek je toliko srečen, kolikor ima prijateljev.« To se pravi, da je težko najti pravega prijatelja v življenju. Vladarji jih navadno nikoli nimajo. Oni, ki so bili blizu pokojnemu Kralju Aleksandru I. in še živijo, vedo, da sem Mu bil jaz iskren prijatelj. Nasprotno so lažni prijatelji nesreča vsakemu človeku, vladarjem pa največja. In sedaj, evo, moram braniti mrtvega Kralja pred političnimi potvorbami.

Ze od otroških let je čutil pokojni Kralj voljo in ljubezen do zunanje politike. Bil je rojen za zunanjo politiko, bil je nadarjen diplomat. Vsi, ki poznajo to stran Njegovega delovanja, vedo, da bi se bil raje zapletel v najbolj krvavo vojno, kakor da bi podpiral dogovor, sličen temu načrtu konkordata. Vse, kar ni dobro v tem zares težkem položaju, gre na račun blagopokojnega Kralja. Tako dela tudi organ Stojadinovićeve vlade pri obrambi konkordata. Vladni organ citira skupščinski govor g. dr. Dragutina Jankovića od 27. 2. 1. 1936: »Konkordat je delo Onega, ki smo mu mi vsi mnogo dolžni. Konkordat je stvarno delo Kralja Aleksandra.«

Nikoli in z ničemer nihče ne more tega dokazati. Na nas pa je, da dokažemo resnico, kar prav lahko storimo na podlagi tega, kar je govorila vlada preko g. dr. Jankovića in »Samouprave«.

Najprej odgrnimo umetni zastor tajinstvenosti s konkordata. Vsak študent prava ve, kaj je konkordat: to je dogovor z Vatikanom državo, kakršni so vsi mednarodni dogovori. Niti za las ni bolj »tajinstven« od — recimo zaključka kake veterinarske konvencije med dvema državama. Kralj je bil nadarjen diplomat in mi energično odbijamo trditve, da jugoslovenski Kralj ni vedel, kaj je konkordat.

Priznavamo, da tega ne trdi neposredno niti g. minister niti »Samouprava«, toda oba trditva to posredno. V navedenem citatu stoji namreč tole: da je »bil najbližji sodelavec pri ustvarjanju temeljev konkordata g. Šarl Loazo, specialist v vprašanju konkordata.« Torej v Jugoslaviji nihče ni vedel, kaj je konkordat, niti Kralj! Ponavljamo: to ve vsak študent prava. S tako trditvijo se ponižuje ugled naše države in našega naroda. Mar bivši kabinetni šef g. dr. M. Stojadinović in naš tedanji zunanji minister g. dr. Jevič nista vedela, kaj je konkordat, nego je Kralj moral poklicati za svetovalca inozemskega specialista!

Vsi politiki tudi vedo, da je pokojni Kralj od ujedinjenja naprej vodil našo zunanjo politiko. S tem se je zadovoljil tudi Pašić. Vsa država je priča, da je bil načrt konkordata

v času Pašić-Radićeve vlade odklonjen kot škodljiv za Jugoslavijo. Odklonil ga je, naravno, najprej kralj sam.

Dočim podtika Stojadinovićeve vlade načrt konkordata blagopokojnemu Kralju, pripisuje sebi v zaslugo »največje delo naše generacije: prijateljski sporazum z Bolgarijo. G. dr. Stojadinović je 14. 2. 1937. v finančnem odboru svečano rekel o tem sporazumu: »S tem smo mi, mislim, naredili eno največjih del, ki jih more naša generacija doprinesiti delu za mir na Balkanu.« Kdo mi? Naravno oni — vlada g. dr. Stojadinovića! Saj je Stojadinović tudi rekel: »Ta pakt je eden izmed najvažnejših uspehov v teku preteklega in začetku tega leta.«

Nj. Vel. kralj Boris, predsednik bolgarske vlade in celokupno bolgarsko javno mnenje ter z njimi tudi javno evropsko mnenje priznavajo resnico, da je to zasluga blagopokojnega Kralja Aleksandra. Obsežnost te poteze Kralja Aleksandra mora človek doumeti v obsežnosti njegove splošne balkanske politike. On je prožil bratsko roko Bolgariji, ko je ta nasledala zavojevalnim načrtom italijanskega fašizma na Balkanu. Na srečo i našega i bolgarskega naroda je bilo to preprečeno. Bolgarska je uvidela, da se njena usoda ne sme odvajati od Balkana in bratske ji Jugoslavije. Ne Stojadinovićeve vlada, nego vlada g. Kjoševanova zasluži hvaležnosti, ker se je oprijela politike pokojnega Kralja Aleksandra in nam predložila formalen akt o večnem prijateljstvu.

Konkordat ne bo nikoli zaključen — vsaj tako dolgo ne, dokler bo Jugoslavija svobodna država

Vladni organ se v imenu vlade sklicuje na znamenitega specialista g. Loazoa, da dokaže upravičenost in modrost svoje politike napram papeški državi. Lojalno trdim, da poznata gg. Stojadinović in Korošec boljše interese in dostojanstvo Jugoslavije nego g. Loazo. Toda, zakaj se potem skrivata za »avtoriteto« tega inozemca? V znanem pariškem časopisu »Nouvela Evropa« je g. Loazo objavil 1. 1935. članek, v katerem je jasno iznešen nastanek tega konkordata. V njem je dovolj jasno povedano, da je bilo to vprašanje zaključeno pred sestavo Stojadinovićeve vlade. Dobro si zapomnimo to, kar pravi g. Loazo in kar vladni organ

smatra za točno. Takoj odgovarjamo: to je laž.

Vsak normalen državlján ve, kdaj je kak dogovor zaključen. Vendar pa naj radi široke javnosti stvar pojasnim. Dogovor med dvema državama velja kakor dogovor med dvema privatnima osebama šele tedaj, ko ga zaključijo pravno polnovredne osebe. Pripravljalno delo za mednarodne dogovore ima tole pot: Pooblašeni delegati izdelajo načrt dogovora, dotični vladi ga sprejmeta ali odklonita — obe ali ena od njih; ako ga sprejmeta, pošle- ta odobritev državnega šefa, da ga lahko iznese- ta pred zakonodajno oblast, nakar državni šef lahko pristane, ali pa tudi ne; zakonodaj- na oblast ga lahko odobri ali odkloni. In če ga odobri, zavisí zopet od volje in uvidevnosti državnega šefa, ali ga bo pretvoril v zakon ali ne.

V imenu časti in dostojanstva Jugoslavije protestiramo najenergičneje proti nedostojni igri, v kateri igra konkordat glavno vlogo

Naj pojasni g. dr. Stojadinović, zakaj in kako je mogel Vatikan prisiliti Jugoslavijo, da podpiše dogovor, s katerim se odreka svoji suvereniteti!

Nek tak dogovor so morali podpisati boljševiški delegati v Brestlitovsku in eden od njih je izvršil samomor, ker ga je podpisal! Isto bi bil moral narediti g. dr. Auer, ako je bil primoran podpisati to nečuvno kapitulacijo.

Jugoslavija je naslednica kraljevine Srbije. Ena od velikih dobrin tega nasledstva je strogo spoštovanje dane besede. To so Srbiji priznali tudi njeni zakleti sovražniki. G. doktor Auer je v posesti polnega pooblastila naše vlade angažiral nacionalno in državno lice Jugoslavije s svojim podpisom akta, ki ga ona priznati ne more.

Pamet povprečnega meščana je diktirala Stojadinovićevo vladi, da v interesu Jugoslavije naredi eno ali drugo: da poda ostavko in s tem omogoči drugi vladi, da na čim lepši način likvidira to težko in neprijetno zadevo,

Jasno torej konkordat ne samo ni bil zaključeno delo do nastopa Stojadinovićeve vlade, temveč tudi danes še ni zaključen in mi smo prepričani, da v taki »popolnosti« nikoli ne bo zaključen — vsaj tako dolgo ne, dokler bo Jugoslavija svobodna država.

Ne vemo, ali je naš pooblašeni minister pravde in »čuvar državnega pečata« g. Auer podpisal ta ali kak prejšnji papežev diktat, vemo pa, da ni odgovoren za neko delo oni, ki ga je slabo zamislil, pač pa tisti, ki ga je kot svoje izvedel. Za tako vsebino konkordata niti pravno niti moralno ni odgovorna vlada g. Jeviča, v kateri sta bila gg. Stojadinović in Janković, temveč samo in izključno vlada, ki ga je osvojila kot svoje delo ter ga predložila kr. Namestništvu in Narodnemu predstavništvu, da dobi moč zakona.

pa, da hrabro odbije načrt na ministrski seji in g. dr. Auerja obsodi na politično smrt. Vlada ni storila ne prvega ne drugega. Naredila je novi, tretji greh: ona je v ta greh zapeljala tudi vršilce kraljevske oblasti in z njihovi odobrenjem iznesla konkordat pred naše zakonodajno telo.

Vsa prestolnica ve, da vlada nima večine v tem vprašanju. Najobičajnejši čaršijski red zahteva, da vsled tega vlada poda namestništvu ostavko. Med tem razširjajo najbližji vladni krogi tole govorico: Vlada bo izigrala svoje izvršeno delo na ta način, da bo vprašanje konkordata zavlačevala dve leti, dokler ne utone v preteklost.

V imenu časti in dostojanstva Jugoslavije mi najenergičneje protestiramo proti taki nedostojni igri. Naj vlada ministruje dokler jo je volja, toda Jugoslavija zahteva od nje, da odkrito in takoj preneha s svojim nedostojnim delom. To zahteva tudi vznemirjenje v državi, ki ga je izzval ta nerazumljivi akt.

Jugoslovenska vlada je prikrivala Jugoslovnom dogovor s papeško državo

Prava, stvarna in resnična politična deklaracija vlade g. dr. M. Stojadinovića ni taka, ki jo je dala v skupščini in senatu 1. 1935. in katero je narod sprejel z olajšanjem in z lepimi nadami, njeno pravo deklaracijo tvori odgovor, ki ga je dala preko »Samouprave« nam rodoljubnim »pseudonimom«, ki imamo še pogum izpovedati svojo patriotsko vero.

Nas, ki smo vstali proti takemu konkordatu, psuje vladni organ galantno z »brezobzirnimi« ljudmi, ki pišejo »po načinu in sistemu, ki se ga pri nas poslužujejo v agitaciji samo komunisti.«

Morali bi doslovno navesti velik del te prave vladne deklaracije o javnem mnenju. Javnosti pa naj objasnimo, kaj je javno mnenje. Javno mnenje je razumevanje naroda za podjedina vprašanja, ki se tičejo njegove usode. Globina in smisel javnega mnenja se moreta izraziti takole: Kakor je vsak človek kovač svoje sreče, tako tudi vsak narod. Davno že so pogaženi vsi politični idoli. Poslednje je porušila vojna od 1914. l.: uničena je tajna diplomacija. Tajni mednarodni dogovori nimajo več pravne vrednosti za države, članice Društva narodov. Jugoslovenska vlada pa je prikrivala Jugoslovenom dogovor s papeško državo do poslednje možnosti!

Evo, kako nam vlada preko »Samouprave« pojasnjuje to svoje politično dušebrižništvo. Čudom se ne more načuditi, čemu se naše javno mnenje interesira za svojo usodo. Evo dokaza: »Upravičenost svojih napadov (na konkordat) se dokazovali oni, ki so jih izvajali, celo s tem, češ da časopisi niso pisali o konkordatu.« Stvar pa je taka: časopisje kot organ javnega mnenja ni pisalo, ne piše in ne

bo pisalo o konkordatu zato, ker tega vlada ne pusti. A ne samo, da ne pusti! Ona poskuša tudi izkoristiti svoj monopol svobodnega pisanja s tem, da meče vse nas, ki smo poizkusili braniti interese domovine, v en koš z onimi, ki se poslužujejo »komunističnih metod«. Ve se, da je ta strelca namerjena na naslednika stolice Sv. Save.

Mi želimo, da z Nj. Sv. Papežem kot duhovnim voditeljem naših katolikov živimo v miru in prijateljstvu. Od njega zahtevamo samo eno: da se kot inozemski vladar ne meša v našo državno in nacionalno politiko — in to je vse! Kaj je morala torej jugoslovenska vlada skrivati pred nami Jugosloveni?! Čujmo, kaj pravi preko svoje »Samouprave«: »Pripomniti je treba, da je ta protest neupravičen, ko se vendar ve, da so bili tudi Ustava srbske pravoslavne cerkve od 16. 11. 1931 in Ustava muslimanske verske zajednice od dne 5. 11. 1936, ter prejšnji verski zakoni (kateri?) sprejeti brez sodelovanja javnosti in brez predhodne javne diskusije potom sporazuma, ki ni bil prej izpostavljen ocenitvi javnega mnenja in se ni o njem razpravljalo v časopisih.«

Ali so sedaj jasne neizmerne globine naše notranje politike. Resnost takih političnih metod, naravno, ustvarja in komplicira kot gordijski vozle vse naše notranje probleme. Ker — pomnite Jugosloveni — tudi taka vprašanja so se reševala in se morajo reševati s sporazumi z vsemi osebami mednarodnih sporazumov. Potem postane za nas jasno tudi čudo: da gredo oni, ki so odgovorni za usodo Jugoslavije razgovarjat z g. dr. Mačkom na nevtralna tla politične župnije g. Korošca!

Delo g. dr. Korošca v avstrijskem parlamentu za svobodo Slovencev in Jugoslovenov je bila navadna dolžnost slovenskega narodnega poslanca

Rekli smo in ponavljamo: mi smo bili iskreno vdani pokojnemu Kralju kot vladarju in kot človeku. Zal se je uresničilo vse, kar smo Mu govorili o posledicah najprej absolutističnega, pozneje napol absolutističnega režima. Mi prorokujemo slabo usodo vsem današnjim diktaturam v Evropi: ruski, italijanski in nemški. Slabo ne za njihove tvorce, nego za narode, ki jim je diktatura vzela svobodo. Vsi, ki so dobro poznali pokojnega kralja Aleksan-

dra, bodo soglašali z nami, — da bi bil On že davno vrnil Jugoslovenom svobodo. Istočasno vemo vsi, da Ga je tiralo v tako riskantne in težke eksperimente nizko, nenačelno parti- zanstvo naših profesionalnih politikov. Toda Njemu, borcu za narodno svobodo, je mogel narod zaupati, da vodi eksperiment z začasnim vzajemnim svobode k dobremu za narod. Mogel Mu je zaupati, dokler se ni prepričal, kakor bi se prepričal tudi Kralj, da brez svo-

bode ni in ne more biti narodu dobro. Ljudje pa, ki si niso pridobili nobenih zaslug za naš narod, se ne smejo več igrati z narodovo usodo in z usodo Jugoslavije!

Nimamo pravice, da dvomimo o rodoljubju kogarkoli; ne dvomimo niti o rodoljubju gg. Stojadinovića, Korošca in Spaha. Dajmo vsakemu svoje! Delo g. dr. Korošca v avstrijskem parlamentu za svobodo Slovencev in Jugoslovencev je bila navadna dolžnost slovenskega narodnega poslanca. V borbi za nacionalno svobodo nimata gg. Stojadinović in Spaho nobene zasluge. Ne mislimo, temveč vemo in vedeti morajo tudi gg. Stojadinović, Korošec in Spaho, da ne morejo bolj žaliti srbskega dela našega naroda kot takrat, kadar dajejo zmagoslavje na svojih svobodnih zborih svečane izjave, da nas bodo sele polagoma naučili svobode.

Mi, naravno, ne želimo in ne mislimo podcenjevati borbe za svobodo niti enega dela našega naroda, toda nesporna resnica je, da nikogar na svetu borba za svobodo ni toliko stala kolikor je stala pravoslavne Srbe. Več ko 500 let so iz dneva v dan prelivali svojo kri in polagali svoje kosti v temelje današnje svobodne državne zgradbe. Nikdo, pa niti najboljši sinovi srbske nacionalne revolucije, kot so bili Karadjordje, knez Miloš in drugi, niso tvorci naše narodne svobode in nihče razen naroda, ki je svobodo le zase ustvaril, nima nikakih pravic do nje. Najmanj pravice pa ima do nje naš »vladajoči trio«.

Čeprav je g. dr. Milan Stojadinović zavzel prazno mesto vodje pravoslavnih Srbov »po milosti ukaza«, želi opravičiti svoj stav uzurpatorja naše narodne svobode z neko senco avreole srbskega mitropolita Milentija, čegar »potomec« je baje on sam. Če bi bil on ne samo indirektni, temveč celo direktni potomec ne le mitropolita Milentija, temveč tudi direktni potomec Sv. Save, bi bila njegova pravica do naše svobode enaka ničli, a njegovih zaslug za našo nacionalno svobodo ne bi mogli najti niti z drobnogledom.

V temi nesvobode je hotela vlada »proturati« konkordat. Preko »Samouprave« pravi:

O g. dr. Korošcu

O g. dr. Korošcu je rečeno v tej dejansko vladni deklaraciji o konkordatu, da je dober katolik. Tam je zapisano dobesedno tole: »Ker pa v njegovi vladi (t. j. vladi g. Stojadinovića) sedi tudi g. dr. A. Korošec, ki je poznan kot dober katolik, je mogoča že sama misel, da bi vlada g. dr. Stojadinovića ne znala in ne razumela rešiti vprašanje konkordata.« To, kar je ona znala in razumela, je pokazala že v načrtu konkordata in ne čutino potrebe ponavljati resnico, da se to »znanje« in »razumevanje« ne sklada z interesi in državnim dostojanstvom Jugoslavije. Toda nas interesira tudi g. dr. Korošec kot katolik in mi bi hoteli razvozlati zagonekto, ali je v resnici dober katolik ali ne.

Bili smo tako »drzni«, da smo v svoji kritiki konkordata dokazovali, da smo bolji katoliki kot papež sam. Boljši radi tega, ker zahtevamo, da se razgovarjajo naši katoliški verniki z Bogom v svojem maternem jeziku, dočim jim papež to pravico odreka s tem, da jim vsiljuje mrtvi latinski jezik. G. dr. Korošec ni niti papež, niti nadškof, niti škof, temveč navaden katoliški duhovnik. Ker je tudi on za mrtvi latinski jezik v naših narodnih cerkvah, nam daje že samo s tem pravico, da ga ne smatramo za dobrega katolika. Vendar pa hočemo biti velikodušni in širokogrudni ter priznati, da zavezuje jeklena papeževa disciplina usta navadnim katoliškim duhovnikom kot je g. dr. Korošec. Nekaj drugega je, kar nas vodi do vprašanja, ali je g. dr. Korošec dober katolik ali ne.

Duhovniške dušebrižne dolžnosti so iste pri pravoslavnih kot katoliških duhovnikih in sicer skrb za rešitev naših duš. Zamenjati to svojo zapriseženo in sveto duhovniško službo s službo šefa policije in žandarmerije pa gotovo ne more biti dokaz, da je g. dr. Korošec dober katolik.

Zato je on — tako se bo reklo — dober politik! Mi vemo, da on precenjuje svoje politične sposobnosti. Vendar jih tudi mi ne podcenjujemo. Njegove tri poslednje politične

»Časopisje ni moglo (in, naravno, ne more) razpravljati o konkordatu tudi zato, ker ima značaj mednarodnega dogovora, čegar odredbe se navadno ne razpravljajo v časopisju pred njegovo ratifikacijo.« Kolikor je v tem stavku besed, toliko je tudi neresnic.

V dokaz tega ne bomo navajali dolgih dokazov, temveč opozorili na eno samo, tako rekoč včerajšnje dejstvo: Vsa svetovna javnost je vedela za vsebino novega Jugoslovensko-bolgarskega prijateljskega sporazuma, še predno je bil sporazum objavljen. *Krijejo se samo slaba, a nikdar dobra dela.* Pri davljenju svobode našega javnega mnjenja v vprašanjih, ki se absolutno ne tičejo nikogar razven poglavarja katoliške cerkve kot pretendenta na davno propadlo papeško cesarstvo in naših jugoslovenskih državljanov, a to ne samo katoliških, temveč tudi vseh ostalih, je šla naša vlada v nazadnjastvu mnogo daleč od onih, ki so prvi skovali nagobčnike jugoslovenski javni besedi. *Vlada je* — in temu je priča vsa država — *prepevedala vsako diskusijo o konkordatu ne samo v dnevnem časopisju, temveč tudi v strokovnih tiskanih študijah.* To je napravila v nasprotju z vsemi običaji mednarodne in državne politike, kajti to je napravila takrat, ko je predložila konkordat v ratifikacijo narodni skupščini. In sedaj vprašamo poslednjega jugoslovenskega pastirja: *Ali sme in ali more biti tajnost za njega nek zakonski projekt, katerega naj potrdijo ljudje, ki jih je on volil, četudi jih je moral voliti?*

Naše svobodoljubje ni nikakršna zgodovinska sentimentalnost, preko katere morejo praktični politični realisti z ironičnim posmehom. Ne! Mi cenimo svobodo po njenih najvišjih realnih vrednostih kot pogoj za ustvarjanje najvišjih dobrin, ki jih more dati človeška delavnost. *Ena od teh velikih dobrin je ljubezen do domovine, v kateri se svobodno misli, govori, dela in ustvarja.* Mala Srbija je pri spopadu s svojim desetkratno močnejšim sovražnikom Avstro-Ogrsko leta 1914. zadivila ves svet najbolj s svojo ljubeznijo do svoje svobodoljubne, četudi male domovine.

akrobacije nadkriljujejo vse rekorde naših dosedanjih političnih akrobatov. Da jih omenimo! On je bil eden od grobarjev ustave od leta 1929.; on je bil preganjan od istega nesrečnega režima in on danes izvaja najbolj črno reakcijo pod upravo svoje in g. dr. Stojadinovićeve vlade. Pa kljub temu mu bomo dokazali, da je zelo površen in plitek politik.

Da bi bilo to jasno ne samo njemu, temveč poslednjemu državljanu, se bomo poslužili primera. Mislimo si, da država Sv. očeta papeža ni v Rimu, temveč v Beogradu. Pri tem primeru poudarjamo resnico, da papež nima nikakršnih večjih pravic v krščanski cerkvi kot jih ima beograjski arhiepiskop, t. j. patrijarh. Mislimo si sedaj, da je pravoslavni duhovnik minister policije in da postopa napram papežu tako, kot postopa duhovnik Korošec napram patrijarhu in s tem trenutkom postane vsakomur jasno, da g. dr. Korošec ni moder politik.

Radi javnosti in pa radi samega g. dr. Korošca je potrebno, da povemo, kako on postopa. *Besede in poslanice srbskega patrijarha morajo biti proste policijske cenzure v naši nacionalni državi vsaj v toliki meri, kolikor so svobodne papeževe enciklike in besede.* A vsa naša javnost ve, da trga in briše iz berila srbskega patrijarha cenzura duhovnika-ministra policije vse ono, kar se ne dopade »dobremu katoliku« in katoliškemu in duhovniškemu redovcu g. dr. A. Korošču!!

Če bi se tako postopalo s Sv. očetom — papežem — pod pogojem, da stoluje v Beogradu, bi bila dolžnost vseh naših katolikov, da ga zaščitijo. Ako g. dr. Korošec v resnici smatra poglavarja srbske pravoslavne cerkve za sovražnika Jugoslavije, pomeni to, da je on popolnoma izgubil vero v njo. Na vso srečo je resnica drugačna: *Srbski patrijarh je tipičen srbski rodoljub in kdor ne veruje v njegovo rodoljubje, ta vobče ne veruje v srbsko rodoljubje.* Taki verniki pa s svojo nevero sami sebe mečejo na izpitu politične zrelosti.

Seveda so se morale oblasti, mobilizirane za borbo proti naši brošuri, krohotali temu povelju iz znane črne kuhinje. Desettisoči, ako ne stotisoči čitalcev, pravoslavnih in katoliških, je sprejelo vsebino naše brošure »Konkordat med Sv. stolico in Kraljevino Jugoslavijo« tako kakršna je, t. j. kot zaščitno jugoslovenskega nacionalnega dostojanstva, kot zaščitno duhovnih potreb naših katoliških vernikov, kot zaščitno našega državnega in nacionalnega edinstva in kot obrambo našega verskega miru.

S polnim zaupanjem moremo reči, da bo ta odredba ostala mrtva črka na papirju, ker vsak naš poslednji rodoljubni orožnik bo razumel, da je tako zaplemba mogel odrediti samo Sv. Oče na svojem državnem teritoriju, da pa je ta zaplemba brezpredmetna in nesmiselna na naših državnih jugoslovenskih tleh.

Osebo bi bili zelo hvaležni »vladajoči trojici«, da nas obtoži radi naše brošure. Ako bi bila v pojasnilu zgoraj navedene odredbe samo ena beseda resnična — a mi trdimo, da niti ena — bi bila to zapovedana dolžnost našega čuvarja javne varnosti v naši zemlji — g. dr. A. Korošca. Če ni smel, oziroma ni mogel obtožiti onega svojega kolega — duhovnika v Orosavlju, ki je v cerkvi pozival narod na orožje proti Jugoslaviji, more nas, ker ne pripadamo vojski papeža. Pa tudi osebo bi nam »vladajoča trojica« napravila veliko veselje, če bi nas izročila sodišču za naše »anti-jugoslovensko« delo.

Kdor izvršuje svojo dolžnost, nima pravice niti na pohvalo niti na nagrado. Mi jih tudi nikdar od nikogar nismo zahtevali in jih tudi ne pričakujemo. Vsi jugoslovenski rodoljubi, v tem številu je vključenih tudi 37 tisoč naših jugoslovenskih dobrovoljcev, so priča, da sem v najtežjih časih vršil do kraja, do iznemoglosti svoje jugoslovenske dolžnosti. Generalni inspektor naše vojske, general V. Maksimović, je v svoji knjigi o dobrovoljskih odredih, a Jugoslovenski odbor v delu češkega učenjaka dr. Milade Pavlova o njegovi delavnosti ugotovil to resnico, t. j. izvrševanje naših jugoslovenskih rodoljubnih dolžnosti. Na obzorju jugoslovenskega političnega in nacionalnega vstajenja pa se ni moglo takrat niti z daljnogledom niti z drobnogledom niti videti, niti slišati, niti čutiti imen gg. M. Stojadinovića, A. Korošca in M. Spaha. Ne vi nas, temveč mi moramo učiti vas jugoslovenskega rodoljuba!

Na sodišču pa, gospoda, bi vas mi ne počeli le o pojmu jugoslovenskega rodoljuba, temveč tudi o abecedi politične morale. Dolžnost duhovništva je, — seveda ako zavržemo ogabno jezuitsko pravilo, da cilj opravičuje sredstva — da daje tudi v politiki primer javne politične morale! Vseled tega se hočemo zadržati malo pri politiki g. dr. A. Korošca.

Gospod doktor! V čegavem imenu prav za prav Vi tako »srečno« upravljate to zemljo? Jasnije: *Kdo mora odobriti Vašo notranjo politiko s tem, da odobri kredit za Ministrstvo notranjih del?* Vi vsi se skrivate za hrbet namestništva prav tako kot ste se Vi in drugi skrivali za veliko avtoriteto pokojnega Kralja od l. 1929. do njegove smrti. Narod mora enkrat zvedeti ustavno resnico: *Nihče v Jugoslaviji ne more ministrovati, komur skupščina in senat ne dasta »poverenje«, t. j. kredit.*

Absurd Vašega položaja v vladi je nečuven in doslej nepoznan v zgodovini ustavnosti. Vi ste — temu je priča vsa Jugoslavija — *vneprej na najsvetanejši in najenergičnejši način izrazili svoje in svoje stranke nezaupanje v sedanjo sestavo narodne skupščine.* Pred petomajskimi volitvami je bilo to popolnoma razumljivo in opravičljivo. Vi kakor vsa država ste vedeli, da bo izvršila vlada gg. Jevtić-Stojadinović-Popović volilna nasilja in volilne potvorbe ter ste pozvali Slovence, da ne gredo na volišče, da se vzdrže glasovanja. A sedaj mrčvarite *Vi svobodo jugoslovenskega naroda na temelju »poverenja« tako in na ta način izvoljenih poslancev!*

In še nekaj, gospod doktor! Vi ste »patriotsko«, na temelju istega »poverenja« Popovičevih poslancev razbili najmočnejšo srbsko stranko in srbskemu delu našega srbsko-hrvatskega plemena za enkrat onemogočili, da se briga za usodo naše drage, s krvjo in kostmi sezidane domovine. Seveda, Vi se zavedate,

Nacionalna zavest samohrvatov...

»Barjakovanje« že preseda Hrvatim. Ko je moral biti ves Zagreb v hrvatskih zastavah pri prihodu ameriških izseljencev, so mnogi posestniki hiš kratko malo pustili viseti hrvatske zastave, ki so visele še davno po odhodu izseljencev. Pravoverni hrvatski »Jutranji list« je vsled tega priobčil sledeč članek:

»Zastave, te svetinje narodne, se vijejo še danes po celih mestnih okrajih, plapolajo na vetru, se močijo na dežju in suše na soncu. Kakor da je svet pozabil spraviti jih. Ali pa morda čaka povelja, da jih spravi? To je pojav neke ravnodušnosti, ki nas mora navditi s skrbjo! I za narodno zastavo i za narodno stvar bi bila sramota, če bi se zastave izvešale bodisi iz strahu bodisi vsled vsiljivosti, kajti to bi značilo, da se namenoma vzgaja neznačajnost in dvoličnost. Narodni ljudje naj opozarjajo svoje someščane, na take neprimerne pojave, kot je zlasti izvešanje zastav takrat, ko ni čas za to. Kajti, če se bo ustalila ta praksa, bi bila to profanacija narodne zastave, ki bi postala le še — komad platna.«

Beograjska »Javnost« pristavlja prav umestno:

»Vse to je točno, vendar naj nam »Jutranji list« pove, kdo je tisti, ki bo ubogemu zagrebškemu meščanstvu povedal, kdaj je čas in kdaj ni čas za izvešanje zastav. Saj ne minejo niti trije dnevi, da se ne pojavi kaka večja ali manjša, splošna (od dr. Mačka odobrena) ali fronderska (frankovska in klerikalna) proslava, od katerih ima vsaka svoje »udarne čete«, od katerih smatra vsaka svojo parado za najbolj važno in gorje onim oknom ali izložbam, kjer ni zastave. Ker pa ni nobenih predpisov in so presledki tako kratki, ne preostane ubogemu meščanstvu nič drugega kot to, da ali najame posebne ljudi, ki bodo za-

Podružnica »Pohoda« v Mari-boru se nahaja v Sodni ul. 9/III desno. Na to opozarjamo vse naše čitatelje in dopisnike!

kaj ste napravili, ne zaveda se pa tega narod in zato mu hočemo to pojasniti.

Uboga, mučeniška Srbija! Poleg sto- in stotisocev svoje najboljši dece, ki jo je razsejala po bojiščih in grobiščih od Save in Dunava, do Bizerte in Krf, je pokopala tudi cvet svoje inteligence. Brez nje do sedaj tudi ona ni mogla dati Jugoslaviji svoje rodoljubne politične morale. Da ponovimo to, kar smo že nekoč rekli: Po smrti Pašića in Draškovića je samo g. Aca Stanojević kot vodja radikalne stranke in nihče drugi upravičen, da govori v imenu politične morale Srbije. Vsa zemlja je tudi priča, da se je Vaš »vladajoči trio« povzpelo do oblasti ne po hrbtu Popovičevih poslancev, temveč s pomočjo moralno-politične avtoritete g. A. Stanojevića. Vi, gospod doktor teologije, ste naravno, da bi se dokopali do oblasti, priznali gospoda Stanojevića kot voditelja tako svojega, kakor tudi svoje izključno katoliško-slovenske stranke in ste ga — zamenjali — radi oblasti z g. dr. M. Stojadinovićem.

Razume se, gospod doktor, Vi kot minister policije najbolj veste, da Vaš sedanji voditelj v stranki in vladi nima niti enega pristaša v Sloveniji in da je on voditelj Slovencev samo kolikor in dokler konvenira to Vam in Vaši, za nas »balkanske prostake«, nerazumljivi politiki. Prav toliko pristašev, t. j. niti enega nima tudi v partiji g. dr. M. Spaha.

To, kar dela Srbiji čast, žalibog dela sramoto Črni gori. G. dr. Stojadinović ni mogel biti izvoljen niti s pomočjo spomina Hadži Milentija, v kateremkoli srezu v Srbiji. On je postal »največji in najboljši Črnogorec« zato, ker ga je pokojni Pašić s svojo veliko avtoriteto vsilil Črni gori. A sedaj? Po pretepanju rodoljubne in svobodoljubne črnogorske mladine po herojski in mučeniški Črni gori ter popolnoma nedolžnih žrtvah na cetinjskem Belvederu Vas vprašamo, gospod minister naše javne varnosti in reda v državi, kaj bi morali vse napraviti, da osigurate red, mir in osebno varnost Vašega dvojnega šefa, če bi hotel napraviti obisk svoji nekdanji volilni raji.

S tem še davno nismo izčrpali vseh razlogov za dokaz resnice. Vendar pa je že to dovolj za ugotovitev, da nismo mi, jaz in vsi oni, ki so se dvignili proti sramotnemu in za verski mir opasnemu konkordatu odgovorni za njegove posledice, temveč oni, ki so ga vsilili v našo narodno politiko! Vi, a ne mi, gospodje iz vlade, »ustvarjate versko nestrpnost in plemenski razdor in izzivate istočasno razpoloženje za plemensko razdvojenost«.

Dr. Marko Cemović,
drž. podsekretar v pokoju, Beograd

Ne vi nas, temveč mi moramo učiti vas jugoslovenskega rodoljuba

Za dobo, ki jo preživlja Jugoslavija, je akt, ki ga objavljamo v celoti, zgodovinskega pomena. Čitatelje prosimo, da ga pazljivo prečitajo. Glasi se:

»Državno tožilstvo za mesto Beograd. (Sledi rešenje državnega tožilstva o zaplembi brošure »Konkordat med Sv. stolico in Kraljevino Jugoslavijo«. Vsled pomanjkanja prostora priobčujemo le motivacijo zaplembe, ki glasi:

»Ta tiskana brošura širi versko nestrpnost, ustvarja plemenski razdor in izziva istočasno razpoloženje za plemensko razdvojenost, vsled česar je na temelju zgoraj navedenih predpisov prepoved brošure pravilna in osnovana na zakonu.«

V Beogradu, 3. 2. 1937.

Državni tožilec (ime nečitljivo)

(Po »Javnosti«)

Obvestila

Sokol Moste ponovno vabi!

Za nedeljo 1. avgusta določeno prireditve smo morali zaradi skrajno slabega vremena preložiti na nedeljo 8. avgusta. Zaradi tega ponovno vabimo vsa bratska sosedna društva, kakor tudi vsa naša napredna javnost, da nas ta dan poseti v častnem številu in nam tako pripomore do čim večjega uspeha. Ker smo radi preložitve oškodovani, smo pa pridobili na času in naš program izpopolnili, tako da bo vsak posetnik prišel na svoj račun. Poleg obširnega telovadnega nastopa se bo skrbelo za radostno razpoloženje po nastopu z raznimi zabavnimi igrami. Za mladino je pa pripravljeno veliko plesišče na prostem. Zdravo!

UPRAVA.

Četniško udruženje v Ljubljani

priredi svojo prvo vrtno prireditev v nedeljo 8. t. m. ob 5. uri popoldne v vrtnih prostorih restavraciji »Zvezda«. Na programu je koncert vojaške godbe, pevski zbor Krakovo-Trnovo in še marsikaj. Ples bo trajal do 2. ure popoldne. Ker je čisti dobiček prireditve namenjen v socialne namene Udruženja in ker je dolžnost vsakega zavednega nacijonalista, da podpira naše nacijonalne organizacije, med katerimi zavzema Četniško udruženje ugledno mesto, pozivamo vse nacijonaliste, da se prireditve udeležijo v čim večjem številu, zlasti še, ker je to, kot že rečeno, prva javna prireditev ljubljanskega pododbora Četniškega udruženja.

Iz uredništva

Vse naše čitatelje in naročnike opozarjamo na člen 14. zakona o tisku, ki pravi:

Minister za notranje posle sme popolnoma zabraniti nadaljnje izhajanje novin, če se novine vsaj trikrat v enem mesecu zabranijo!

Vsled tega naprošamo naše čitatelje in naročnike, naj nam oprostijo, ako bomo od časa do časa manj borbeni!

Ako našim čitateljem v poslednjih časih ni bilo dano, da bi iz cenzuriranih vrstic, odnosno odstavkov razbrali pravi smisel naših člankov, naj nam tudi to oprostijo. — To ni bila naša krivda, temveč so bile krive razmere, v katerih živimo. — Zakon o tisku čl. 30 namreč pravi: Cenzura se ustanavlja samo ob vojni in mobilizaciji...

Drobtine

Desinfekcija v katoliški hiši

Neopaženo je šla mimo Ljubljancem ljubljanska »protiboljševiška razstava«, nameščena teden po pogrebu katoliškega fanta Dolinarja v prostorih Akademskoga doma, kjer je našel tudi pokojni Dolinar svoj prvi ljubljanski postanek. Naši slovenoborci, avtopasažirji, kamnometci in proticirilicirji so to protikomunistično razstavo v katoliških prostorih gledali skrajno postrani! Bila jim je pač v veliko konkurenco, saj je Rusija prekosila ne samo njihovo Prihovo, nego tudi njihovo Zaloško cesto! In vsa razstava je bila v samih ciriličnih napisih, celo vstopnica je bila v slovenski Ljubljani, v slovenokokatoliški hiši, vsa v cirilici, in še celo v najgrši od vseh cirilic, v komunistični ruski cirilici!

Pa so hitro prenesli komunistični soborci dobičkanosno razstavo še v druge babjeverne kraje, doma pa so oskrnjeno katoliško hišo hajé desinficirali s flitom in arborinom. Sicer namreč ne bi mirno spal protiboljševiški duh klerikalne trgovine z boljševiškim plakati! Da pa ne bo samo Rusija prikazana kot klavnica, bodo na predlog nekoga od Domoljuba 1. avgusta isti gospodje otvorili v Ljubljani tudi še razstavo Bogu dopadljivih činov in zločinov g. generala Franca & Comp., to pot pa ne v cirilici, nego v domači, slovenski (!) pisavi, v — latinici!

Nepričakovane posledice

»Žegnana Marija, gnade si polna« je le polagoma in z muko prešla v lepšo in bolj slovensko »Češčena Marija, milosti polna«, ki pa se je morala umakniti sedanjemu blaglasnemu besedilu »Zdrava Marija, milosti polna«.

Ni šala, marveč žalostna resnica, ki jo lahko dokazemo! Vsled gonje proti Sokolstvu in običajnemu, tako blaglasnemu in lepemu pozdravu nacijonalistov »Zdravo«, je postal ta lep pozdrav zasovražen tudi med pobožnimi ženicami. Ni čudno, če je postala tem ženicam ta beseda zoprna tudi tedaj, kadar molijo »Zdrava Marija...« Mnenja so te ženice, da bo treba vpeljati zopet staro besedilo in moliti »Češčena Marija...«

Kam vse vodi zagrizenost onih, ki bi morali vzgajati ljudstvo k medsebojni ljubezni in strpnosti!

Glose

»Slovenec« piše, da pri nas se vse lepo razvija in kmalu bo uničena vsa JNS-arija.

In to sedaj je glavna stvar, da uničimo fašiste, odpadnike, zarotnike in vse nacijonaliste.

(Sicer drugod priznavamo fašistične uspehe in Franca zagovarjamo za nacijonalne grehe!)

Pri nas potem bo pravi raj, ko vsak si vzelo bo svoje, ker bomo s tem zaključili vse bratomorne boje.

Če jasno je dokazano, da narodi smo trije, čemu nam treba je potem še bratske razprtije.

(Sicer pa to najboljše vsak po svoje si razlaga, posebno če razlaga ta v politiki pomaga!)

Kdor zadovoljen ni pri nas, ta lahko protestira, če ni komu ustava vseh, jo lahko revidira.

Zato imeli v Zagrebu smo Mačkove proslave, in konzulati vseh držav razvili so zastave.

V zunanjem svetu naš ugled zdaj prave posebno rase, ker šele zdaj nas ceni svet, ko delamo vsak zase.

Pravica, zakon zdaj prišla sta šele v pravo varstvo, predvsem pa pospešuje se državno gospodarstvo.

Da nam bogastvo naših rud denarno več zaleže, smo povabili na izkop prijatelje Angleže.

Ker gospodarski viri so pri nas še vedno ozki, zato jih naj razširijo podjetniki francoski.

Posebno aluminija imamo zdaj obilo, le škoda, da ta lahka stvar — prodaja se na kilo.

Tako v podjetnosti povsod se lep napredek vidi (ker jih preganjajo drugod, pomagajo nam židi.)

Da ceste naše so zanič, to je resnica bridka, (brez dobrih cest pa voznja je brez pravega užitka!)

Vsled tega — pravijo — trpi vsa letošnja sezona, zaman želimo pomoči od Kristofa patrona.

Zato da širni svet spozna lepote naše znane, pozvali bomo na pomoč sosede Italijane.

Potem zaslužka bo dovolj, saj delavcev ne manjka, in potovalci bodo k nam vsi tujci brez prestanka.

Da narod starih športnikov čim najbolj nas obišče, zgradili smo za Lescami pri Bledu jim golfišče.

(Ker pa za golf potrebna je posebna vrsta trave, za letos nismo še prišli do slavne te zabave.)

Tako pri nas za tujce pot ni z rožcami posuta, ker goste vabita drugod — ljubezen in — valuta.

(Pri nas pa ni premagana še ta in ona kriza — a zraven v svet se krohota razstava iz Pariza.)

Da vsak poslej bo bratu brat in vsi enakopravni, zato skrbel bo konkordat, in zakoni državni.

Tako bo konec zdrav in zmed, vsak naj živi v svobodi, mi dajmo svetu pravi zgled kam bratska ljubav vodi.

J. B.

Potovanje Pacellija v Francijo

Ker se je »Slovenec« o tem potovanju toliko in tako navdušeno razpisal, bo gotovo zanimalo naše čitance, kako je komentiral to potovanje znani Guglielmo Ferrero. Ta piše:

»V Rimu obstoja država, ki se kaže pri vsaki priliki katoliško, v Parizu pa država, ki jo nazivajo brezbožno zato, ker dopušča vsem veram in vsem cerkvam popolnoma svoboden razvoj. In ravno v času, ko se nahaja takozv. ultrakatoliška država v najhladnejših odnosih s takozv. brezbožno državo, se približuje Sveta Stolica tej »brezbožni« državi. Ta paradoks pa je samo navidezen, ker je takozvana brezbožna država liberalna, dočim ni država, ki se proglašja za katoliško, niti katoliška niti liberalna. Da pa more imeti Sveta Stolica res prijateljske zveze z neko državo, mora biti ta država v resnici katoliška, vsaj pa liberalna.«

Ferrero dokazuje potem, da sta poslednji dve vojni pokazali papežu, da ga je napravil lateranski sporazum za ujetnika v Vatikanu in da ne more napraviti ničesar več, kar bi ne ugaljo fašizmu. Kajti, dočim je smel tekom svetovne vojne, ko je obstojala v Italiji liberalna država, Vatikan zastopati tudi stališče, ki se ni ujemalo z uradnim italijanskim, je vojna v Afriki pokazala Vatikanu, da mora molčati ali pa riskirati spopad s fašizmom in razkol v italijanski duhovščini, pa čeprav bi se le načelno izjavil proti vojni, katero je italijanska vlada tako proslavljala. Vatikan je moral z žalostjo ugotoviti, da se je fašizem tako zasidral v italijanski duhovščini, da ne more napraviti niti koraka, za katerega ne bi zvedela takoj italijanska tajna služba!

Vatikan je sprevidel težino položaja, čeprav skuša vse to prikrivati gotovo radi tega, ker še živi oni, ki je sopodpisal lateranski sporazum. Ko pa se bo to spremenilo, bo storil fašizem vse, da bo izbran za papeža le mož, ki bo popolnoma odgovarjal njegovim namenom. Če mu bo to uspelo, potem je težko predvideti težino posledic. Če mu pa to ne bo uspelo, bo izbruhnila borba med Vatikanom in fašizmom prej ali slej. Ker se vse to v Rimu predvideva, ima potovanje kardinala Pacellija v Pariz vse večji pomen, kot se mu ga priznava.

(Po »Javnosti«)

Hujškaški govor...

Pri pogrebu pokojnega patrijarha Varnave je govoril v imenu vseh nacijonalnih, kulturnih, humanih in prosvetnih organizacij predsednik Narodne Odrbane, Ilija Z. Trifunović — vojvoda Birčanin. V nobenem listu nismo mogli zaslediti niti črke tega govora. Najobširnejše je poročal o njem »Slovenec«, ki pravi: »Tretjič se je sprevod ustavil na Slaviji, kjer je govoril predsednik Narodne Odrbane Ilija Trifunović-Birčanin, ki je imel na množico hujškajoč govor.«

Prosimo »Slovenca«, naj objavi ta govor, čegar točno besedilo mu stavimo prav radi na razpolago. To samo zato, da se bo videlo, kdo hujška, ali »Slovenec«, ki hujškanja ni poznal niti v letu 1914. ali enoroki vojvoda Birčanin, ki je »hujškale« narod na borbo proti Turkom takrat, ko je »Slovenec« iste Turke še prav vneto zagovarjal!

»Slovenec« le še to. Ni hujškanje, če se govori narodu čista resnica, pa naj bo še tako strašna in razburljiva, hujška le oni, ki prikriva resnico in hoče z zlaganimi gesli in pod krinko zlagane demokracije vladati proti volji naroda.

Ptič Kakaduj v Stari cerkvi

V Stari cerkev se je zatekel ptič Kakaduj. Prifrčal je semkaj že pred leti, ko je bilo sonce za kočevske Slovence še brez kvarnih peg, ki povzročajo danes prebivalcem našega planeta toliko preglavice.

Ptič Kakaduj je lepo pisan. Vse mogoče barve ima v zadnjem času. Ker pa so na Kočevskem ljudje, ki ljubijo različne barve, se tudi on obrne zmerom tako, da pokaže vsake-mu tribunu tisto barvo, ki mu je najbolj všeč. Pravijo, da to ni lepo, vendar ptiču Kakaduju tega ne smemo zameriti, ker ima on z različnim prikazovanjem svojih telesnih in duševnih vrlin neke posebne namene.

Slovinci v Stari cerkvi smo gostoljubni kakor vsi Slovani. Ptiča Kakaduja smo pred leti sprejeli z odprtimi rokami in mu dali zobati po starem slovanskem običaju tudi soli. Ko se je naše soli nazobal, je pokazal vsem fige. Sončne pege so ptiču Kakaduju počupale z glave vse perje, da je danes gol ko ptica roparica — plešeglavec.

Ptič Kakaduj ima v Stari cerkvi lep stolček. Rad bi se z vso zadnjico vedel nanj, pa

PO NAŠI ZEMLJI

Narod, ki se pusti krotiti s pendrekom, ni uređen svobode.

mu drugi, ki poznajo njegovo prejšnjo barvo, tega ne puste. Zaradi tega je prišel nagajati Slovincem. V prostore, kjer se zbirajo, je nanesel crknjene miši in straniščne črve, da bi na ta način počastil nacijonalno delo kočevskih Slovincem. Toda, četudi imamo kočevski Slovinci v Stari cerkvi dobre želodce, takšne jedi ne moremo prebaviti. Zatorej upravičeno pričakujemo, kdaj se bo ptič Kakaduj z vso zadnjico vsedel na toliko zaželeni stolček, da mu homo mesto soli, ki je simbol slovanske gostoljubnosti, prinesli pred njegov tron: crknjene miši in črve, ki jih je nam pripravil. Upamo, da mu bo ta delikatesa v pravo poslatica. Zatrdo pa smo uverjeni, da mu bo takšna prehrana v pravi blagor in da bo še bolj lahko menjaval barve, kakor jih menjava danes.

Vsi pa čakamo, kdaj bo kočevskim Slovincem posijalo sonce brez peg in kdaj bo potegnil močan veter, ki bo pregnal ptiča Kakaduja iz naše srede. Pridi, o prečiščujoči veter!

C—le.

Nazaj v srednji vek!

Pred kratkim se je vršil v Dubrovniku Evaristični kongres, po čegar zaključku je zapisala »Hrvatska Straža«, predstavica katoliškega tiska med hrvatskimi brati, doslovno sledeče:

»S tem je naš stari Dubrovnik dokazal, da je vreden svojih prednikov, katere so mnogi napadali radi verske nestrpnosti samo zato, ker so budno pazili na katoliški značaj Hrvatskih Aten in so šli celo tako daleč, da so ob osmih zvečer odstranili iz mesta vse one, ki niso bili katoliki. Prostor, kjer je bil zvonec, ki je oznanjal uro, ko so se morali tujci odstraniti iz mesta, stoji še danes, zvon pa se nahaja v muzeju. Samo radi tega je dubrovniški kraj morda najčistejši hrvatski kraj. Pomen evarističnega kongresa leži tudi v tem, da bo zbudil v mnogih spomin na to okolnost...«

Kot se torej vidi, je »Hrvatska Straža« in onim, ki so organizirali ta kongres, še danes ideal srednjeveška doba, ko niso smeli nekakoli niti preko noči ostati v mestu. Klerikalni list se ne samo upira proti temu, da se je smatral tak nehuman ukrep kot nestrpnost, on vidi v tem ukrepu najvišji izraz katoliškega značaja mesta ter smatra, da je kongres uspel že zato, ker je prikladal mnogim v spomin to okolnost in ta ideal.

In to že sedaj. Ko pa bodo dobili nove pozicije in se bodo okrepili, naj se nihče ne čudi, če bo obesil kanonik Šimrak nad vsem svetom nekdanji protineverniški dubrovniški zvon in uvedel pravovernno nočno bdenje, ki bo vedno odločnejše oznanjalo, da se morajo drugoverci, liberalci, demokrati, Sokolaši, fra-mazoni, rotarijanci in sploh vsi, ki ne priznavajo vrhovne oblasti Kaptola, seliti izven obzidja...

(Po »Javnosti«)

PORAVNAJTE NAROČNINO!

»POHOD« ŽIVI SAMO OD NAROČNINE!

KDOR NEREDNO PLAČUJE NAROČNINO, TA NAMENOMA UNIČUJE NAŠ LIST!

Otroški vozički naj-novejših modelov. Šivalni stroji, pogreznjivi. Dvokolesa, motorji, tricikli

najceneje pri
»TRIBUNA«
F. BATJEL

Ljubljana, Karlovska c. 4
Maribor, Aleksandrova 26

»Samo eno prošnjo imam do vas. Kot doslej, glejte, da delujete tudi v naprej bolj, kot to uspeva političnim strankam v dnevnih borbi! Bodite vedno iznad njih! Samo narod in njegova sreča naj bosta vaše geslo. Ne verujte zlobnim vestem, da je v svobodni državi vaša naloga z doseženo svobodo še končana. Ne! Narod vas bo ponovno pozval...«

Dr. Karel Kramar, 1932, »Pozdrav Sokolstvu«

Cik cak - po Mariboru

V našem Meranu smo vajeni svega i svašta. Ist nicht zu sagen — pardon, hotel sem napisati, da ni kaj reči onim, ki skrbijo za dostojnejšo nacionalno sliko tega štajerskega mesta. Hm... nekaj da sever, nekaj jug, dočim vzhod in zahod nista važnejšega pomena. Madonca — kaj vse imamo v Mariboru; kino, gledališče, hotele in par ducatov Dalmatincev; potem imamo konjske dirke, razne šafete, gojimo fudbal ter razne druge športe, z raznimi redi in krožji smo kar preplavljeni, od-pustke delimo kar v kozolcih; za namoček se tu in tam malo obmetujemo z jajci, pobijemo par šip itd. V znak naše kulturne zrelosti imamo tudi predavanja, na katerih udeležba ni važnega pomena. Politika pa je tudi pri nas sehr schwere Sache in kdor malo preveč škili v to gnezdo, je lahko deležen majhnega spre-hoda v Ključavničarsko ulico. Zdaj tu zdaj tam, še branjkeve pri prodaji čebulke in ko-renčka rade katero zinejo. V splošnem: Gros-se politische Rede ist vergangen, besser ist Gos-schen halten! Mani ga bre, u politici se ra-zumije samo onaj, koji je školovan in koji no-si u levoj ruci hleba a u desnoj pruži narodu samar.

Vsakega po malo najdemo v našem Mar-burgu. Mesto diha, živi in umira, život mase kakor poedinca gre svojo pot. Zbiralec foks-novosti, ki je malce bistroid in podkovan v prisluskuvanju, si lahko ustvari hvaležen po-sel. Kratak sprehod po mestu in že si na jas-nem, h kateri državi prav za prav spada ta babilonski stolp. S stanovanj se dere radio, na ulici parada tirolskih klobukov; v izložbenih oknih se reži tujerodni šiml; v parku se suva-jo pik, as in dama in Krucefikar šteje: zvan-zig, firzig, fufzig... V kinu foks-žurnal, para-de hitlerjevih oddelkov, v dvorani šum in ob-čudovanje; slika naših krajev — in narod drema; v beznici pojejo »o Suzana«. Vse, vse samo v slavo tujini, kolone turistov in nali-španih škricev so naši zemlji v blagoslov in zadovoljstvo. Tam za oglom — kuš — heil — avfbiks blagodat kulture in civilizacije me-rimo v kanalih.

Zbiralec foks-novosti polni svojo malho. Ta-ko obtežen, z mešanimi občutki malce pošili tudi na drugo plat dogodkov in senzacij. Malo je treba truda in že sledi paradoks za para-doksom. Ravno kar se bje boj med dvema pojmom: Slovenci in Jugoslovenci! Pri moj krščen duš — kdo pa so ti Jugoslovenarji, dravobanci itd. Na slovenski zemlji kaj take-ga! Das ist gemeinheit — purgar je vzel zdravilni prašek, da bo lažje prebavljati tako čor-bo. Nekdo je vrzel ogledano kost in senzacija pusti prostor drugi. Mariboru grozi poplavl-janja ljudske fronte. Grom in piš — tudi miš, na Nemškem, na Laškem že ajda zori, naš simbol je Francija. Gverilska vojna med Ku-kovčevce in Marksovo grupo je v štadiju plo-donosnega izživljanja lokalnih političnih sil, manjka samo še recept za vkuhanje jesen-skih češpelj. Pa so sodrug P..... rekli: Očetje vidovdanske ustave, boterčki centra-lizma, pa hočejo biti vzor fuderstva v ljudski fronti — jok nikada. To mi lahko opravljamo sami, saj je oče Blum tozadevno že konci-piral naše sposobnosti in želje. Da pa ne bi naša javnost vsa drla samo na eno stran, je brihtna glava v svrhu tolažbe izrekla prista-nek za čim popolnejšo izvedbo miselnosti o ponovni zločljivosti razdrte politične pira-mide.

Jok brate — svega i svašta i opet ništa! Vse je tako preprosto, tako vsakdanje. Marburg muss deutsch sein — so rekli nekdanj in to tisti gospod, ki imajo danes lepo, udobno in nad-rejeno državno službo. Tako malenkostna je taka reč, nihče ni zato žalosten — zakaj vraga le...? Jugoslavija je zato tukaj, da odpu-šča... Naša severna granica — ta pozabljen kotiček slovenske zemlje, ni nikdar vodil evi-dence o preteklosti poedincev, vse se pozab-lja, v prid ljubega miru. Važne zadevščine, ki jih imamo v tekočem, so bolj splošne narave — tako da bomo kmalu pozabili na to, kdo je zanesljiv in kdo ni. Pri zaključku povem samo eno: Brez tresenja gor se pri nas rodijo miši in kdor tega ne verjame, naj se potruži v naš Maribor. Čutil in videl bo marsikaj, samo te-ga ne, kar bi bilo nam v čast...

Vsa naša mesta imajo divne izletne točke ter večje in manjše hribe, po katerih se ob nedeljah in praznikih razprši vsa naša mla-dež, pa tudi starejšinstvo, v kolikor mu to do-voljujejo že toge noče ali slabo utipajoče srce. Maribor ima svoje Pohorje. O njem nič popisa na tem mestu. Kdor se ni hodil po njegovih mehkih in senčnatih potih v vročih poletnih dnevih, pa naj enkrat poskusi, žal mu gotovo ne bo. Kar bi pa radi na tem me-stu omenili, je boj med graščakom Glančni-kom in raznimi podružnicami SPD za nemo-teno uporabo planinskih potov. Stvar je nam-reč ta, da je omenjeni gospod posestnik silno velikih gozdnih kompleksov, preko katerih ne dovoljuje več turistovskih potov, omenje-ne podružnice pa jih zato ne morejo mar-irati. Pri tem dvoboju, ki se baš te dni kon-čava na sodniji, so najbolj prizadeti turisti, ki morajo brez zadostne markacije zaiti na

številnih križpotih. Nikomur ni vseeno, če se n. pr. od Ruške kočje namesto na Klopnem vrhu znajde naenkrat kje pri Treh Kraljih, ali če namesto dveh ur celega pol dneva blo-di kje po divjini. Iz turističnega vidika gle-dano bi rekli zaenkrat: Malo več širokogrud-nosti od strani g. Glančnika, saj ima čez mero dovolj gozda, pa bi se vse krasno uredilo in ves turistovski svet mu bo prav gotovo hva-ležen.

Že enkrat ste pisali v svojem listu o strašni narodni nezavednosti in nepopisnem nemšku-tarenju v našem mestu. Res je, tako daleč smo že prišli, da se le še otroci pogovarjajo na ulici slovensko in dajejo le še oni sloven-ski pečat vsemu Mariboru. Vse nekaj drugega so naši tako imenovani mali ljudje, obrtniki, ki so se svoje obrti izučili pri nemško govo-rečih Slovencih v Mariboru. Ti ljudje še da-nes tako grdo švabčarijo po gostilnah in oko-liških vinotocih, da se mora zaradi naše na-rodne časti enkrat za vselej tej sramoti na-praviti že davno zasluženi konec. Povsod se ponašajo s svojo strahovito slabo nemščino in šele, ko so napol natrkani, se jim naenkrat razpoči tisti nemški mehur, ki jih obdaja, da jim zopet teče jezik, kakor jih je mati učila. Dolžnost vseh naših listov je, da začnejo vsi brez razlike energično kampanjo proti nem-skutarenju. Vsaj v tem si bodimo edini, če že za vse drugo ne moremo najti skupne baze.

Slovensko učiteljstvo v boju za našo besedo

Zbor slovenskega učiteljstva, organiziranega v stanovski organizaciji Jugoslovenskega Uči-teljskega Udruženja, je 12. in 13. julija t. l. pod predsedstvom svojega predsednika g. Iva-na Dimnika potekel kot sijajna manifestacija za stanovsko smer organizacije in prikazal v svojih za stan in šolstvo važnih sklepih vse težavne probleme, ki življenjsko posegajo v naše šolstvo. V desetih odsekih je slovensko učiteljstvo pripravilo važno gradivo, nanaša-joče se predvsem na težke zapletljave v na-šem šolstvu, nakar je celokupni učiteljski zbor vzel poročila in resolucije odsekov na znanje ter zanje tudi enodušno glasoval.

Nas zanimajo danes predvsem smernice za bodoče delo odseka za obmejno šolstvo, ki so izražene v programu odsekov resolucije, ka-tere prvotni načrt se je glasil dobesečno ta-kole:

»Ugotavljamo, da glasom sklepa lanske ba-novinske skupščine obmejni odsek še obstoja, sekiija do sedaj le še ni imenovala skupnega referenta. Za ta odsek niso bili predloženi nobeni predlogi, kar pa nikakor ne pomeni, da je stanje našega obmejnega šolstva ugodno. Z ozirom na navedeno pa sprejme odsek sle-dečo resolucijo kot program svojega bodo-čega dela:

1. Ker se prilike, naglašene v lanskem pred-logu banovinske skupščine niso v ničemer zboljšale, nasprotno celo poslabšale, je nujno, da obstoja v bodoče pri sekiiji odsek za ob-mejno šolstvo, v katerega naj sekiija takoj imenuje svojega referenta, ki bo zbiral in objavljaj zbrane podatke o obmejno-šolskih prilikah.

2. Zahtevamo zasedbo vseh praznih učitelj-skih mest ob meji in na Kočevskem z naj-boljšimi močmi.

3. Zahtevamo zaščito merodajnih oblasti za učiteljstvo ob meji in na Kočevskem, zlasti za člane Ciril-Methodove družbe, Narodne od-brane in vseh ostalih narodno-obrambnih or-ganizacij, ki naj bodo v svojem narodnostnem delu od prosvetnih oblasti vedno polno za-ščitene. Dalje zahtevamo zboljšanje gnotnega položaja, ker že zakon o narodnih šolah pre-dvideva za kraje s težkimi prilikami posebno nagrado.

4. Obmejnimi šolam naj se odobravajo pred-loženi proračuni v celoti, v prvi vrsti pa naj se ozirajo prosvetne oblasti nanje pri podelit-vah subvencij, tako da bodo obmejne šole lahko v vsakem oziru izpolnjevale svojo na-logo v korist našemu narodu.

5. Naturalna stanovanja za vse učiteljstvo so v obmejnih krajih in na Kočevskem nujno potrebna, da ne bo učiteljstvo v tem pogledu izročeno na milost in nemilost zastopnikom narodne manjšine, ki s svojo gospodarsko he-gemonijo naravnost ovirajo vsako uspešno de-lo našega nacionalnega učiteljstva.

6. Ovdabe zastopnikov narodne manjšine proti slovenskemu učiteljstvu naj se ne jem-ljejo resno v preteze, ker so večinoma izraz nenaklonjenosti vaških, nacionalno nasprot-nih činiteljev.

7. Načrt proučevanja naše vasi, kakor ga predvideva program »Učiteljskega pokreta«, bo treba v prvi vrsti realizirati ravno v ob-mejnih krajih, ker bo ravno študij obmejnih vasi dal našemu odseku najboljšo podlago za usmeritev našega narodno-obrambnega dela

Tako stoji zapisano...

V nekem izložbenem oknu stoji zapisana paradoksalna ugotovitev: Umrli zato, ker je bil Slovenec! Zelo čudna logika! Dvomimo, da bi to bilo mišljeno resno, ker za take tepce nas vendar ni treba imeti. Ljudje, ki postav-ljajo take zadeve na ogled, gotovo niso zdra-ve pameti, ker smrt v namigujočem slučaju ni nastopila v bog ve kako idealnih okolišči-nah. Vsako delo se plačuje po zaslugah in kdor nima drugega posla, kakor da išče zaslu-ge, jih pač tudi doseže. To je kakor amen v očenašu — ne napihujete žalostnih stvari, ker še tako dober želodec ne prenaša čorbe, ki jo mešajo razni, po hrbtih se plazječi politični kuščarji.

Na Mariborskem otoku

V nedeljo 25. julija t. l. se je vršila trening-waterpolo tekma med plavalci S. K. Maratona iz Maribora.

Kot sodnik je funkcionirala neka plaval-ka ter so se vsi pogovori glede priprav tekme med njo in tekmovalci vršili izključno v blaženi nemščini. Tudi za časa tekme je bil »uradni jezik« nemški in so se navzoči kopal-ci nad tem upravičeno zgražali.

Ta dogodek priča nazorno, kakšen duh vla-da pri »Maratonu«, čigar vodstvo se nahaja v priznanih rokah še bolj poznanih in odlič-nih slovenoborcev. —c.

PRIDOBIVAJTE NOVIH NAROČNIKOV

in evidenco manjšinskega šolstva. — Odsek v vsem podanem soglaša.

Zaradi svoje načelne stanovske politike, ki jo učiteljstvo, udruženo v JUJ podpira, pa so bile na skupščini sami gotove stvari iz re-solucije retuširane, oziroma dodane, ker orga-nizacija JUJ nima namena specifičirati važ-

Zdravo g. minister dr. Miho Krek!

Gospod minister dr. Miho Krek je imel na taboru je Cerknici dne 1. avgusta parminutno premišljevanje o našem slovenstvu. Dasi se je zelo približal jugoslovenski liniji, ki jo mi jugoslovenski nacionalisti zastopamo že od začetka ter smo se v marsikaterem pogledu znašli na popolnoma isti liniji v svojih pogle-dih, vendar je v tem premišljevanju g. mini-ster iznesel nekater trditve in namigavanja, ki dokazujejo, da naši politiki še vedno niso ozdravili od težke bolezn domišljavosti in ne-iskrenosti. Poleg tega so podtikavanja takega značaja, da moramo odgovoriti nanje prav zaradi one stvari, ki jo je g. minister doktor Krek v svojih premišljevanjih hotel braniti.

Po »Slovenec« z dne 3. avgusta je govoril g. minister dr. Krek:

»O ubogo to slovenstvo! Kot preganjanec v odrešilo zatočišče se je zagnalo z vso svojo vero, upanjem in nedopovedljivo ljubeznijo v svojo narodno državo, Jugoslavijo. Pa zloba še v domači hiši ne preneha. V domačem krogu našim so ostali nizki ljudje — špekul-lantje z narodnostjo, nacionalizmom, držav-nostjo, slovenstvom in jugoslovanstvom. Špek-ulacija jih žene, da v nacionalni državi med svojim narodom, ki je to svojo državo usta-vil, vidijo protidržavne tokove. Zlo rodi zlo in da bi bila špekulacija učinkovitejša, blatiijo slovenstvo samo kot separatistično, jugoslo-venstvu in Jugoslaviji škodljivo, pa pravijo, da je zato slovenstvo pospraviti v staro šaro in ga nadomestiti z jugoslovenstvom, ki je naša sedanost in bodočnost.«

S temi besedami je g. minister dvignil sil-no obtožbo proti nekemu, ki pa ga ne ime-nuje niti tu niti v svojem poznejšem premiš-ljevanju. Mi jugoslovenski nacionalisti, ki smo si dali ta naslov (pa si ga ne prilastimo izključno za sebe in smo prav veseli, ako si ga prijavajo tudi drugi, če so v to le upra-vičeni), s to obtožbo gotovo nismo prizadeti. S »slovenborci« smo v vretoklosti in seda-nosti prišli sicer pogostokrat v spore. Vendar pa so bile izjave teh slovenoborcev, ki so nas izzvale, vse drugačne, kot premišljevanje mi-nistra dr. Kreka in prav gotovo bi izostala skoraj vsaka borba v naši politični preteklosti, če bi bila vsa politična premišljevanja takšna, kot so bila premišljevanja g. ministra Kreka o slovenstvu dne 1. avgusta na taboru v Cer-knici. Saj smo se borili predvsem proti tistemu slovenstvu, za katerim so se skrivale razne in-ternacionalne od črne do rdeče, ki so izdajale, izdajajo in bodo vedno pripravljene izdajati slovenstvo in vsako narodnost, ki se noče brez-pogojno udinjati njihovim inozemskim cen-tralam.

Mi jugoslovenski nacionalisti se vled tega ne čutimo prav nič prizadete s strašno obtož-bo g. ministra. Tudi če pogledamo okoli sebe,

nosti te ali one narodno-obrambne organiza-cije. Živahna debata pri poročilu odseka za obmejno šolstvo pa je prikazala žalostno sliko šolskih razmer na naši severni meji in na Kočevskem, kjer gospodarsko neodvisni za-stopniki narodnih manjšin z vsemi mogočimi pripomočki ovirajo uspešen razvoj sloven-skega šolstva. Krik po čimprejšnji ureditvi naturalnih stanovanj za slovensko učiteljstvo v teh ogroženih postojankah naše zemlje je izzvenel v vsesplošni zahtevi, da bo treba čim-preje misliti na realizacijo tega težavnega, a iz nacionalnih ozirov prevažnega vprašanja.

Ko pozdravljamo oživotvorenje tega važ-nega odseka v organizaciji našega v JUJ udruženega učiteljstva, ne delamo tega iz sa-me formalne dolžnosti do odnosov, ki vežejo tudi Narodno Odbrano s tem problemom, ki je življenjski imperativ tudi naše organiza-cije, temveč zato, ker se veselimo pojava, mi-mo katerega naše učiteljstvo v boju za svojo besedo ni smelo iti, če je hotelo ostati zvesto oporoki našega pokojnega Kralja Mučenika. To novo gledanje na žalostne razmere, ki se pojavljajo v nacionalnem in socialnem po-gledu v krajih našega obmejnega šolstva in šolskih razmer na Kočevskem, je nov dokaz, kako v svojem konstruktivnem delu prečišče-no in v želji po napredku naših šolskih raz-mer zajeto učiteljstvo stremi po uveljavljanju vseh onih smernic in načel, mimo katerih ne bo mogoče iti, kadar bo treba dati naši be-sedi in našim nacionalnim svetinjam ter prav-icam potrebni poudarek.

Jasno je, da zaradi gledanja na idejo, ki nam je vsem skupna, naša pota niso daleč vstran od onih, ki jih bo moral v bodoče ubi-rati odsek za obmejno šolstvo. Vse borbe, ki jih bo odseku treba izvajati, bodo končno le izzvenele v zahtevah:

»Proč z elementi, ki kockajo za našo dr-žavo!«

»Proč z izkoreninjenci, ki za pehar fižola in skledo leče izdajajo naše nacionalne sve-tinje, na obraz pa si natikajo lažno krinko patriotizma!«

»Proč s kompromisarji, ki za udoben in mehko oblazinjen stolček paktirajo s sovraž-niki naše besede.«

Lojze Zupanc.

ne vidimo v svoji bližini nikogar, ki bi te obtožbe zaslužil. Vsed tega je hotel g. mini-ster s svojo obtožbo udariti očividno po edi-nem činitelju, ki hoče slovenstvo v tem smislu »pospraviti v staro šaro in ga nadomestiti z jugoslovenstvom, ki je naša in sedanost in bodočnost« in ta činitelj je Jugoslovenska Ra-dikalna Zajednica, katere visoki funkcionar je tudi g. minister dr. Miho Krek. Edino ona, niti ena prjnjih, niti ena sedanjih partij, ni-ma sicer v svojem programu »postopnega stapljanja jugoslovenskih plemen v enotni ju-goslovenski narod«.

Dalje pravi g. minister dr. Krek: »Sloven-stvo in jugoslovenstvo sta dva pojma, ki se dopolnjujeta, si ne nasprotujeta in sta oba danes potrebna za našo srečo in bodočnost.«

G. minister! Ali se zavedata Vi in Vaš šef g. minister dr. Anton Korošec, koliko gorja bi bilo prihranjenega, če bi Vi izpovedali ta evangelijsko odkrito in pošteno pred petimi leti? Ali se zavedate, koliko gospodarskih, social-nih in kulturnih problemov bi bilo rešenih lahko v času, ko se je zapravljal čas in raz-metavala narodova energija okoli tega tako enostavnega in tako jasnega stavka? Ali, biti hočemo širokogrudni in kot privrženci per-vrzne ideologije Vam odstopamo primerno mesto v »toplem sračnem gnezdu« in izbri-šemo vso preteklost. Še več! Pozabiti hočemo našo žalostno preteklost, ki je izvirala od tod, ker ste Vi in Vaši somišljeniki zanikali ta evangelijsko, ako položite roko na srce in se za-oblubite, da boste ostali Vi in vsi Vaši prija-telji in somišljeniki istega mišljenja tudi ta-krat, ko ne boste več v vladi, tudi takrat, ko bi od Vas kot članov internacionalne katoli-ške skupnosti kdorkoli zahteval drugačno pre-pričanje.

Končno naj še omenimo, da je v premišlje-vanju g. ministra dr. Kreka na taboru v Cer-knici od 1. avgusta res težko najti nekaj, s čem-mur bi se načelno ne strinjali. Ena glavnih zmot, ako ne edina je pač trditev: »Mi, ki ve-čino predstavljamo in odgovornost nosimo, imamo edino možnost prav ceniti sredstva in okolnosti. Vse razmere dokazujejo, da je naša pot prava.«

Gospod minister! Vi pridete malo med nar-od, ali kolikor pridete, je dovolj, da se Vam končno vendar že enkrat odprejo oči. Vi že davno več ne predstavljate večine, Vi imate že davno proti sebi kompaktno večino, ki je pokazala ravno v zadnjem času v Sloveniji dovolj energično in si prepoveduje, da bi si samozvanci lastili pravico govoriti v imenu večine Slovencev. Vi in Vaši ministrski kolegi ste o tem tudi sami prepričani, ker sicer bi že davno proti sebi kompaktno večino, ki se je ste nam jih ob začetku svojega vladanja tako svačeno obljubljali!